МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Виконала: студентка ІІ курсу, групи 8.0533-з-4
спеціальності 053– Психологія
Сидоренко Марина Олександрівна
Керівник: Железнякова Ю.В к.психол.н.,
доцент кафедри психології
Рецензент: Мосол Н.О к.психол.н., доцент
кафедри психології

Запоріжжя-2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра психології
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 053 Психологія
Освітня програма Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
к.психол.н., доцент. Н.О. Губа
«____» _____2024 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Сидоренко Марині Олександрівні

Тема роботи: Ефективність інтерактивних методів навчання в процесі когнітивного розвитку дітей дошкільного віку

керівник роботи: Железнякова Ю.В. к.психол.н., доцент кафедри психології

затверджені наказом ЗНУ від «20» 02 2024 року № 316-с

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи аналіз психолого-педагогічної літератури, навчальні посібники, інтернет ресурси.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки: здійснити теоретичний аналіз інтерактивних методів навчання, визначити сутність поняття «когнітивний розвиток дошкільнят», проаналізувати закономірності когнітивного розвитку дітей під впливом інтерактивних методів, оцінити реалії та перспективи впровадження інтерактивних методів у дошкільній освіті, а також розробити рекомендації, спрямовані на когнітивний розвиток дітей за допомогою інтерактивних методів.

5. Перелік графічного матеріалу: 6 рисунків, 2 таблиць.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання Видав	Завдання Прийняв
Вступ	Железнякова Ю.В., доцент		
Розділ 1	Железнякова Ю.В., доцент		
Розділ 2	Железнякова Ю.В., доцент		
Розділ 3	Железнякова Ю.В., доцент		
Висновки	Железнякова Ю.В., доцент		

7. Дата видачі завдання_____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір та систематизація матеріалу	Січень – лютий 2024	Виконано
2.	Робота над вступом	Березень 2024	Виконано
3.	Робота над першим розділом	Квітень – травень 2024	Виконано
4.	Робота над другим розділом	Липень 2024	Виконано
5.	Робота над третім розділом	Червень – серпень 2024	Виконано
6.	Написання висновків	Вересень 2024	Виконано
7.	Передзахист	Жовтень 2024	Виконано
8.	Нормоконтроль	Листопад 2024	Виконано

Студент _____ М. О. Сидоренко

Керівник роботи _____ Железнякова Ю.В

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О. М. Гредінарова

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 94 сторінки, 2 таблиці, 6 рисунків, 59 джерел, 5 додатків.

Об’єкт дослідження: когнітивний розвиток як психічний процес.

Предмет дослідження: інтерактивні методи навчання, які використовуються для стимулювання когнітивного розвитку дітей дошкільного віку.

Мета дослідження: визначення ефективності інтерактивних методів навчання в процесі когнітивного розвитку дітей дошкільного віку.

Гіпотеза: Інтерактивні методи навчання ефективніше сприяють розвитку когнітивних здібностей у дітей дошкільного віку порівняно з традиційними методами завдяки активному залученню дітей до навчального процесу.

Методами дослідження є теоретичні теоретико-методологічний аналіз, класифікація та систематизація наукових джерел (вивчення наукової літератури з теми дослідження; аналіз, синтез, порівняння, систематизація наукових фактів).

Наукова новизна дослідження полягає в порівняння результатів когнітивного розвитку дітей, які навчаються з використанням інтерактивних методів, з результатами тих, хто навчається традиційними методами, що дозволяє зробити висновки про ефективність нових підходів.

Практична значущість дослідження: розроблені рекомендації щодо використання інтерактивних методів навчання можуть бути використані вихователями, педагогами та іншими фахівцями в сфері дошкільної освіти для покращення навчальних програм.

ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, ДОШКІЛЬНА ОСВІТА, ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, КОГНІТИВНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ.

SUMMARY

Sydorenko M.O Effectiveness of Interactive Learning Methods in the Process of Cognitive Development of Prescholl Children.

Master's thesis: 94 pages, 2 table, 6 figures, 59 sources, 5 appendices.

The object of research: cognitive development as a mental process.

The subject of the study: interactive teaching methods used to stimulate the cognitive development of preschool children.

The purpose of the study: to determine the effectiveness of interactive teaching methods in the process of cognitive development of preschool children.

Hypothesis: Interactive teaching methods more effectively contribute to the development of cognitive abilities in preschool children compared to traditional methods due to the active involvement of children in the learning process.

The research methods include theoretical and methodological analysis, classification, and systematization of scientific sources (study of scientific literature on the research topic; analysis, synthesis, comparison, and systematization of scientific facts).

Scientific novelty of the research: The research involves comparing the cognitive development outcomes of children who are taught using interactive methods with those taught by traditional methods, allowing conclusions to be drawn about the effectiveness of new approaches.

Practical significance of the research: The developed recommendations on the use of interactive teaching methods can be used by educators, teachers, and other professionals in the field of preschool education to improve educational programs.

INTERACTIVE TEACHING METHODS, COGNITIVE DEVELOPMENT OF CHILDREN, PRESCHOOL AGE,PRESCHOOL EDUCATION, RECOMMENDATIONS FOR EDUCATORS.

ЗМІСТ

ВСТУП……..……..7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ……11
1.1. Поняття інтерактивних методів навчання та їх види……11
1.2. Теоретичні аспекти когнітивного розвитку дітей дошкільного віку……...26
1.3. Вплив інтерактивних методів на формування когнітивних здібностей…..36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ……...41
2.1. Дослідження впровадження інтерактивних методів у різних формах навчальної діяльності……..41
2.2. Порівняння ефективності інтерактивних та традиційних методів навчання у дошкільній освіті……..……59
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ……..65
3.1. Розробка критеріїв ефективності інтерактивних методів для когнітивного розвитку……...…….65
3.2. Рекомендації для педагогів щодо впровадження інтерактивних методів навчання у дошкільних закладах……...…70
ВИСНОВКИ…….....84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……89
ДОДАТКИ…….95

ВСТУП

Сьогодні вихователі дітей дошкільного віку все активніше шукають способи оптимізації освітнього процесу, адже період дошкільного віку надзвичайно важливий – саме в цей час закладаються основи розвитку дитини та її навчальної діяльності.

Дошкільний вік – це унікальний і принципово новий етап у житті дитини: починається систематична підготовка до навчання, розширюється сфера взаємодії з навколишнім світом, змінюється соціальний статус дитини, а також зростає потреба у самовираженні.

Сучасні діти дошкільного віку суттєво відрізняються від тих, для кого колись була розроблена існуюча система освіти. Значні зміни в соціальному середовищі призвели до того, що діти тепер отримують набагато більше інформації, ніж раніше.

Діти сьогодні менше спілкуються з однолітками, що ускладнює засвоєння моральних принципів, перешкоджає формуванню комунікативних навичок та емоційної чуйності; більшість з них не беруть участь у колективних іграх або інших групових заходах, що позбавляє їх можливості набути досвіду співпраці, лідерства, роботи в команді та допомоги одноліткам. Спостерігається значна різниця в рівні інтелектуального розвитку та сформованості пізнавальних інтересів серед дітей. Поряд зі збільшенням числа обдарованих і здібних дітей, зростає кількість тих, хто має труднощі у навчанні, або належить до групи ризику через часті хвороби чи інтелектуальну пасивність.

Зростаюча вразливість сучасних дітей вимагає вдосконалення освітнього процесу, який враховуватиме необхідність соціальної та психолого-педагогічної підтримки для подолання їхніх труднощів у розвитку. Сьогодні дошкільники відкрито висловлюють свої думки, ставлять під сумнів авторитети та прагнуть до отримання нового досвіду і пізнання світу. Однак водночас спостерігається зниження довіри до навколишнього середовища, зростання рівня тривожності,

невпевненості, а подекуди й ворожого ставлення до нього.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок про необхідність вирішення важливих освітніх завдань у контексті сучасного розвитку дошкільної освіти.

Основна місія вихователя полягає в створенні таких умов, за яких дитина не просто виконує вказівки дорослих, а активно та свідомо бере участь у власному розвитку.

Дошкільний період є вирішальним для становлення базових навичок і пізнавальних здібностей дитини. У цей час формуються перші мотивації до пізнання, здатність ставити й досягати цілей, планувати дії, а також контролювати й оцінювати свої досягнення. Важливо, щоб саме в цей період дитина розвивала готовність до співпраці з вихователем та однолітками, а також закладала основи моральної поведінки.

Сучасне дошкільне виховання повинно не лише передавати знання про навколишній світ, але й формувати у дітей універсальні навички в особистісній, комунікативній, пізнавальній та регулятивній сферах, які сприятимуть організації їхньої діяльності та підготують до подальшого навчання. Це питання допоможуть вирішити інтерактивні методи.

Інтерактивні методи навчання, які застосовуються в роботі з дітьми, відкривають для вихователів нові можливості, зокрема, у налагодженні ефективної взаємодії між дітьми та дорослими через діалог і спільну діяльність. Ці методи сприяють формуванню позитивних стосунків у групі, що значно впливає на розвиток і успішність дітей.

Завдяки інтерактивним технологіям у дошкільному вихованні можна досягти важливих освітніх результатів: стимулювати інтерес і мотивацію до пізнавальної діяльності, підвищувати активність та самостійність дітей, розвивати критичне мислення, аналітичні здібності, здатність до співпраці та комунікації, формувати соціальні цінності, такі як взаємодопомога і співпраця, сприяти особистісному розвитку через активне залучення до пізнавальних ігор та діалогічної взаємодії з вихователями та іншими дітьми.

Тема дослідження «Ефективність інтерактивних методів навчання в процесі когнітивного розвитку дітей дошкільного віку» зараз має велике значення з огляду на психологічні, психотерапевтичні, педагогічні аспекти, а також для суспільства загалом.

Об’єкт дослідження: когнітивний розвиток як психічний процес..

Предмет дослідження: інтерактивні методи навчання, які використовуються для стимулювання когнітивного розвитку дітей дошкільного віку.

Мета дослідження: визначення ефективності інтерактивних методів навчання в процесі когнітивного розвитку дітей дошкільного віку.

Гіпотеза: Інтерактивні методи навчання ефективніше сприяють розвитку когнітивних здібностей у дітей дошкільного віку порівняно з традиційними методами завдяки активному залученню дітей до навчального процесу.

Для досягнення поставленої мети дослідження було застосовано ряд методів, зокрема:

1. Теоретико-методологічний аналіз – дослідження основних теоретичних підходів та методологічних принципів, що стосуються теми дослідження.
2. Класифікація та систематизація – організація наукових джерел за тематичними групами для полегшення їх вивчення і аналізу.
3. Аналіз та синтез – детальне розглядання та об’єднання отриманих наукових фактів для створення цілісної картини.
4. Порівняння – зіставлення різних підходів та результатів досліджень для виявлення їхніх переваг та недоліків.

Методами дослідження є теоретичні теоретико-методологічний аналіз, класифікація та систематизація наукових джерел (вивчення наукової літератури з теми дослідження; аналіз, синтез, порівняння, систематизація наукових фактів).

Наукова новизна дослідження полягає в порівняння результатів когнітивного розвитку дітей, які навчаються з використанням інтерактивних методів, з результатами тих, хто навчається традиційними методами, що дозволяє зробити висновки про ефективність нових підходів.

Практична значущість дослідження: розроблені рекомендації щодо використання інтерактивних методів навчання можуть бути використані вихователями, педагогами та іншими фахівцями в сфері дошкільної освіти для покращення навчальних програм.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел з 59 найменувань та 5 додатків на 8 сторінках. Загальний кількість сторінок роботи — 102. Робота містить 2 таблиці, 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Поняття інтерактивних методів навчання та їх види

Сьогодні однією з важливих проблем залишається необхідність урізноманітнення освітнього процесу, стимулювання пізнавальної активності дітей дошкільного віку та розширення їх інтересів. Хоча сучасні здобувачі освіти мають доступ до безлічі джерел інформації, це часто призводить до розвитку пасивності. Готова інформація позбавляє їх бажання шукати нові знання, розвивати творчий підхід та активно займатися пізнавальною діяльністю [1].

Період дошкільного навчання дуже важливий для розвитку дитини в різних сферах: розумовій, фізичній, емоційній та соціальній. У цей час малюки навчаються спілкуватися з іншими, виконувати різні завдання разом, слухати та висловлювати свої думки. Діти набувають важливих умінь гратися і працювати разом, розуміти, як поводитися в групі, і що таке співпраця. Завдання вихователя — допомогти дітям навчитися розуміти себе та інших, вміти говорити про свої почуття, а також поважати думки друзів [2].

Науковцями і практиками доведено та загально визнано, що інтерактивне навчання є ефективним методом стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Цей метод сприяє оволодінню етапами навчальної діяльності, розвитку критичного мислення, росту впевненості у власні сили та розвитку самостійності. Він також формує позитивну Я-концепцію, сприяє розвитку креативності, організаторських і комунікативних здібностей, а також допомагає формувати відповідні життєві і професійні

компетенції, що в свою чергу веде до зростання успішності в навчальному процесі [3].

Формування інтересу до пізнання світу є важливою умовою для підготовки дитини до навчання. Пізнавальна активність у дошкільнят — це їхня самостійна і ініціативна діяльність, спрямована на відкриття нового у навколишньому середовищі. Вона виникає тоді, коли дитина стикається з питаннями або завданнями, які хоче вирішити, досліджуючи світ через гру та взаємодію з оточенням.

Для активізації пізнавальної діяльності на заняттях доцільно використовувати елементи інтерактивних методів навчання та творчі проблемні завдання. Це сприяє розвитку тих умінь і якостей, які саме знаходяться в процесі становлення у дитини.

Інтерактивне навчання є особливою формою організації освітнього процесу, яка спрямована на досягнення чітко визначеної мети – забезпечення комфортного навчального середовища. У таких умовах кожна дитина має можливість відчути свою успішність і продемонструвати власні інтелектуальні здібності.

Рис 1.1 Принципи інтерактивного навчання

Слово «інтерактивне» утворене з двох складових: «інтер» і «активне». Перша частина, «інтер», є префіксом, що походить від латинського «inter-», яке вказує на значення «між», «взаємно», «спільно» або «обопільно». Друга частина, «активне», походить від латинського слова «activus», що означає «діяльний», «рухливий», «енергійний» або «жвавий».

Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію дітей, яка може відбуватися в різних формах: у парах, де беруть участь двоє дітей; у мікрогрупах, які складаються з трьох-чотирьох дітей; або в малих групах, що об'єднують п'ять-шість дітей разом із вихователем. Під час інтерактивного навчання діти активно спілкуються, дискутують, висловлюють свою незгоду та вступають у суперечки один з одним, що сприяє їхньому розвитку та формуванню важливих соціальних навичок. [4]. Важливо при цьому навчанні притримуватись деяким принципам інтерактивного навчання:

Таблиця 1.1

Принципи ефективного спілкування та взаємодії у навчальному процесі

Принципи	Сенс принципу
Принцип активності	Долучайте усіх учасників до активного спілкування, обговорення і вирішення задач
Принцип зворотного зв'язку	Заохочуйте обговорювати висловлені аргументи чи заперечення
Принцип експерименту	Спонукайте шукати нові шляхи вирішення поставлених задач
Принцип довіри	Розвінчуйте стереотип суворого вчителя та пасивного учня, який сприймає готову інформацію
Принцип рівності поглядів	Не нав'язуйте власну позицію, а лише висловлюйте свою думку нарівні з іншими учасниками навчального процесу

Отже, «інтерактивне навчання» відображає методики, які заохочують і дозволяють дошкільникам навчатися: спільно та взаємно, у форматі активної співпраці, енергійно і рухливо, забезпечуючи жвавість і активність у навчальному процесі [16].

Питання впровадження інтерактивних методів у освітній процес було предметом досліджень таких науковців, як О. Єльникова, Г. Коберник, О. Коберник, О. Комар, Т. Кравченко, М. Крайньої, Г. Крівчикова, В. Мельник, Л. Пироженко, О. Пометун та інших, які обґрунтовували необхідність використання інтерактивних технологій для підвищення ефективності навчання. Теоретичні основи, що стосуються визначення сутності інтерактивних методів, їх класифікації, а також ідентифікації найбільш поширених та відповідних видів для вирішення освітніх завдань, були розкриті в роботах як зарубіжних, так і українських науковців, включаючи О. Комар, А. Мартинець, М. Скрипник, Л. Пироженко, О. Пометун та інших.

Н. С. Мурадова зазначає, що інтерактивне навчання занурене у процес спілкування. Для підвищення ефективності навчання необхідно враховувати три складові спілкування: комунікативну (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивну (організація взаємодії у спільній діяльності) та перцептивну (сприйняття і розуміння одне одного) [7].

Т. І. Кушнір розглядає інтерактивність у навчанні як можливість ефективної взаємодії, яка відбувається у форматі діалогу, розмови або спільної діяльності. [7].

Існують дані, що інтерактивні технології навчання не є новим явищем у сучасній освіті. Їх застосовували ще на початку XX століття, коли вони були поширені в дидактичній системі українських шкіл у 1920-х роках. Тоді активно використовували бригадно-лабораторний та проектний методи, роботу в парах змінного складу, а також виробничі та трудові екскурсії й практичні завдання. Ці методи набули популярності як у радянській, так і світовій педагогіці, демонструючи високі результати в окремих школах. [8;9].

У 1918 році А. Ривін заснував школу в місті Корін, де учні різних вікових груп навчалися в парах змінного складу, проходячи за рік програму, що зазвичай охоплювала три-чотири роки навчання. У цій школі одночасно навчалося близько 40 дітей віком від 11 до 16 років. Замість традиційних уроків, заняття відбувалися на свіжому повітрі за сприятливої погоди. Під час навчання діти

могли вільно рухатися та спілкуватися між собою. Основою методики Ривіна була ідея, що в процесі навчання інших, учні навчаються самі [8;9].

У країнах Західної Європи та США групові методи навчання активно розвивалися та вдосконалювалися. Наприкінці XX століття інтерактивні підходи набули значного поширення в освітніх системах Америки, де їх почали активно використовувати для викладання різноманітних навчальних предметів як на теоретичних, так і на практичних заняттях.

Маленька дитина, яка відвідує молодшу або середню групу дошкільного закладу, часто ставить численні питання. Це свідчить про її активний інтерес до навколишнього світу, хоча вона може не завжди враховувати потреби слухача. Вихователям варто заохочувати цей активний процес запитування, адже він є важливим елементом розвитку та поглиблення знань дитини.

Оптимальний підхід до розширення знань у дошкільному віці – це організація діяльності в різноманітних навчальних куточках або центрах. Тут діти можуть працювати у парах, мікрогрупах або малих командах разом з вихователем.

Створюються умови формування особистості у процесі інтерактивного навчання для дітей: доброзичлива атмосфера для навчання; почуття рівності серед усіх дітей; підтримка позитивної атмосфери в групі для досягнення спільних цілей; розуміння цінності спільних зусиль та висновків; можливість вільно висловлювати свої думки та слухати інших; вихователь виступає не як засіб "похвали чи покарання", а як друг, порадник та старший товариш.

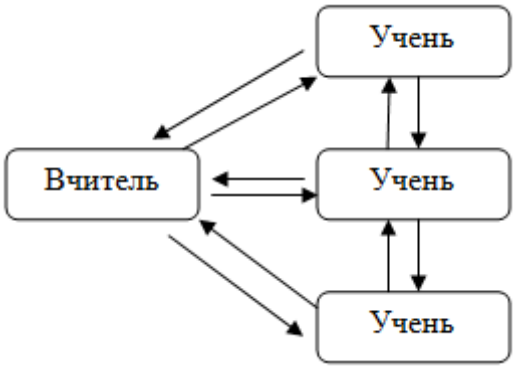

Рис 1.2 Схема інтерактивного навчання

Характерними рисами такого навчання є активна взаємодія між учасниками навчального процесу, організація діалогу або полілогу, створення освітнього середовища, яке стимулює спілкування та обмін досвідом. Важливими аспектами є також опора на власний досвід дітей, забезпечення комфортних умов для навчання, а також можливість спільного здобуття знань із залученням контролю, взаємоконтролю та взаємооцінки. Основною перевагою інтерактивного навчання є те, що діти засвоюють знання на всіх рівнях пізнання, збільшується кількість учнів, які свідомо освоюють матеріал, і підвищується їх активність та інтерес до навчання.

С. О. Сисоєва у своїх дослідженнях визначає основні принципи інтерактивного навчання, серед яких виділяються три ключові:

1.Принцип взаємодії через діалог;

2.Принцип співпраці та кооперації;

3.Принцип проведення навчання у формі гри та тренінгів [5].

О. І. Пометун виділяє кілька важливих моментів для успішного впровадження інтерактивних методів у роботу з дітьми дошкільного віку. Інтерактивна взаємодія з дітьми потребує підготовки як для вихователя, так і для малюків. Якщо діти ще не знайомі з такими формами роботи, варто починати поступово, додаючи прості інтерактивні ігри та створюючи план, як крок за кроком впроваджувати нові методи у повсякденну діяльність. Правила роботи в групі можна створити разом із дітьми. Це допоможе малюкам легше зрозуміти, як діяти під час занять. Вихователь може організувати гру, у якій діти навчаються працювати в парах чи малих групах. З часом діти звикнуть до таких завдань, і вони проходитимуть природніше та швидше. Інтерактивні заняття – це не просто спосіб провести час, а можливість для дітей розвивати вміння спілкуватися, співпрацювати та допомагати один одному. Це створює в групі атмосферу взаємопідтримки й дружби, де кожна дитина почувається важливою. Якщо інтерактивні ігри спочатку не дають бажаного результату, важливо не зупинятись, а продумати інші варіанти, обговорити з дітьми, що їм сподобалось, а що було важко підлаштувати завдання під їхні потреби. Для того, щоб діти

добре засвоїли матеріал, вихователь має планувати заняття заздалегідь. Це може включати підготовку простих завдань чи матеріалів для гри, вибір таких ігор, які допоможуть дітям краще зрозуміти тему, невеликі обговорення під час занять, щоб діти могли виразити свої думки. На одному занятті варто використовувати не більше 1-2 інтерактивних ігор, щоб малюки не втомлювались. Для того, щоб заняття пройшло успішно, вихователь має добре підготуватися: продумати цікаві завдання, ситуації, ігрові ролі для дітей. Важливо створити веселу та доброзичливу атмосферу, щоб малюки легко включилися в гру. Таким чином, інтерактивні методи допомагають дошкільнятам не лише навчатися, а й розвивати комунікативні та соціальні навички через гру та активну взаємодію з однолітками [10].

Г. О. Сиротенко першим запропонував класифікацію інтерактивних технологій, виділивши кілька основних напрямів. До них належать: 1) кооперативне навчання, яке включає роботу в парах, малих групах і ротаційних трійках; 2) технології навчання через ігри; 3) методи дискусії, такі як «прес» і «обери позицію»; 4) проектні методи навчання; 5) тренінгові методи, зокрема «метод кейсів» і «мозковий штурм» [11].

О. І. Пометун і Л. В. Пироженко запропонували таку класифікацію інтерактивних технологій:

-технології кооперативного навчання, де навчальний процес проходить у робочих групах;

-технології колективного навчання, що використовують фронтальні форми роботи;

-технології ситуативного моделювання, які включають імітаційні ігри та симуляції;

-технології для опрацювання дискусійних питань, що передбачають різні форми організації та проведення дискусій [10].

У своїй статті О. А. Павлик виділяє найпоширеніші методи інтерактивного навчання. Серед них: мозковий штурм, коло ідей, мікрофон — ці методи допомагають генерувати велику кількість ідей з певної теми та

критично їх осмислювати; метод прогнозування — передбачає підтвердження або спростування гіпотези на основі наявного матеріалу; дискусія, кути, ґронування (асоціативний кущ), який дозволяє встановити асоціативні зв'язки між поняттями для узагальнення матеріалу. Також використовуються бесіди за методом Сократа та ділові ігри, що імітують діяльність фахівців різних професій.

Інтерактивні технології навчання поділяються на чотири основні групи:

-технології кооперативного навчання: спрямовані на організацію спільної діяльності учнів для досягнення спільної мети через співпрацю та взаємодопомогу.

-технології колективно-групового навчання: фокусуються на груповій роботі, де учасники обмінюються думками, спільно вирішують завдання та активно взаємодіють у процесі навчання.-технології ситуативного моделювання: використовують створення імітованих реальних ситуацій для практичного відпрацювання навичок та розуміння нових концепцій через занурення в певний контекст.

-технології обговорення та дискусії: спрямовані на розвиток критичного мислення та вміння аргументувати свою позицію через участь у дискусіях та обговоренні проблемних питань.

Інтерактивні методи колективного навчання включають кілька ефективних підходів:

1. Парна робота: діти працюють у парах, виконуючи завдання, що вимагає обміну ідеями. Цей метод дозволяє швидше виконувати вправи, які можуть бути складними або тривалими у звичайних умовах (наприклад, обговорення події, твору, взяття інтерв'ю або анкетування партнера). Після цього один із учасників представляє результати перед класом.

2. Робота в трійках: Складніший варіант парної роботи, де дошкільнята обговорюють завдання втрьох, обмінюються думками, підводять підсумки або виділяють відмінності у поглядах.

3. Змінювані трійки: діти виконують завдання у трійках, а потім один із них переходить до іншої трійки, щоб поділитися результатами обговорення, отриманими в попередній групі.

4.Метод 2+2=4: спочатку дві пари працюють окремо, досягаючи спільного рішення, а потім об'єднуються, щоб поділитися результатами роботи. Важливо досягти консенсусу перед обговоренням у більшому колективі.

5. Карусель: діти утворюють два кола — внутрішнє та зовнішнє. Внутрішнє коло залишається на місці, тоді як зовнішнє рухається, дозволяючи учасникам обмінюватися інформацією або вступати у дискусії з різними партнерами.

6. Робота в малих групах. Ключовим елементом цього методу є чіткий розподіл ролей серед учасників. Кожен учасник виконує свою функцію: "спікер" — координує роботу групи, стежить за виконанням завдань та регламентом, "секретар" — веде записи, фіксує результати та допомагає підбивати підсумки, "посередник" — контролює час та мотивує інших до активної участі, "доповідач" — представляє результати спільної роботи перед іншими. Іноді можна створювати експертну групу зі здібніших учнів, які працюють самостійно та аналізують результати інших. Ця форма роботи допомагає дітям набути навичок комунікації та співпраці. Після того, як групи отримали завдання, вони повинні виконати його протягом короткого часу (зазвичай 3-5 хвилин) і презентувати результат.

7. Коло ідей. Цей метод спрямований на те, щоб залучити кожного учасника до обговорення певної проблеми. Етапи проведення такі: педагог ставить запитання для обговорення та організовує роботу в малих групах. Після закінчення часу кожна група представляє лише одну ідею чи аспект проблеми. Висловлювання проходять по черзі, поки всі ідеї не будуть оголошені. У процесі обговорення на дошці записуються всі запропоновані рішення. Після цього аналізуються ідеї та підбиваються підсумки обговорення.

8. Акваріум. Цей метод дозволяє вдосконалити вміння працювати в малих групах. Педагог ділить клас на кілька груп по двоє або четверо осіб та дає їм

завдання разом з необхідною інформацією для виконання. Одна з груп займає місце в центрі класу, утворюючи "коло" для обговорення.

Завдання цієї групи полягає в наступному: прочитати ситуацію вголос ,провести дискусію всередині групи, за 3-5 хвилин досягти спільного рішення.

Інші учасники групи спостерігають за процесом, не втручаючись у розмову, слідкуючи за правилами дискусії. Після завершення обговорення група повертається на свої місця, а клас аналізує:

-чи згодні вони з думкою групи;

-наскільки аргументованою була позиція;

-які з аргументів виявилися найпереконливішими.

Після цього інша група займає місце в "Акваріумі", і процес повторюється, доки всі групи не пройдуть через це завдання, а їхні дії не будуть обговорені групою.

Інтерактивні технології колективно-групового навчання для дітей дошкільного віку:

1. Обговорення у загальному колі. Це проста та ефективна методика для дошкільнят, яка використовується для привернення уваги дітей до певної теми чи проблеми. Вихователь ставить запитання, і діти по черзі відповідають або обговорюють. Метою є активізувати інтерес малюків до теми, стимулювати їх мислення та допомогти краще зрозуміти новий матеріал.

2. Мікрофон. Діти по черзі висловлюються на тему, яку задає вихователь, тримаючи уявний "мікрофон". Ця гра дозволяє кожній дитині висловити свою думку, підтримуючи активність усіх учасників. Малюки навчаються слухати один одного та з повагою ставитися до черговості.

3. Незакінчені речення. Ця методика допомагає дітям розвивати мову та логічне мислення. Вихователь починає речення, а діти повинні його закінчити. Наприклад: "Якби я був деревом, то я б...". Така гра допомагає малюкам висловлювати свої думки коротко, але змістовно, що розвиває їхні мовні навички.

4. Мозковий штурм. Це захоплюючий спосіб для дітей дошкільного віку придумувати різні ідеї на одну тему. Наприклад, вихователь може запитати: "Що можна зробити з листям, яке впало з дерев?" Малюки швидко висловлюють свої ідеї, навіть якщо вони здаються незвичайними або фантастичними. Мета — заохотити творче мислення та вільне вираження думок.

5. Навчаючи – учусь. Ця методика підходить для малюків під час повторення або вивчення нового матеріалу. Діти діляться знаннями один з одним. Наприклад, одна дитина може показати своїм друзям, як правильно складати пазли або як полічити до десяти. Така гра допомагає дітям краще запам’ятовувати матеріал і робить навчання цікавішим.

6. Мозаїка (Ажурна пилка). Ця гра дозволяє дітям працювати разом для засвоєння нової інформації. Вихователь дає кожній групі частину завдання, яке діти повинні виконати, а потім об'єднати свої знання. Наприклад, одна група може малювати небо, інша — землю, а разом вони створюють цілу картину. Це допомагає дітям вчитися співпрацювати і обмінюватися знаннями.

7. Аналіз ситуації. Вихователь може розповісти дітям цікаву історію, наприклад, про те, як звірі у лісі вирішують, де їм будувати новий будинок. Діти мають проаналізувати цю ситуацію і висловити свої думки, що можна зробити. Це допомагає розвивати логічне мислення, вміння аналізувати та приймати рішення.

8. Вирішення проблем. Вихователь пропонує дітям вигадати рішення для певної ситуації, наприклад, як допомогти загубленому зайчику знайти дорогу додому. Малюки навчаються спільно вирішувати проблеми, обговорюючи можливі варіанти дій і обираючи найкращий.

9. Дерево рішень. Вихователь разом з дітьми малює на дошці дерево, на якому кожна гілка — це різні варіанти рішень для ситуації. Малюки обирають, який шлях їм подобається найбільше, і обговорюють, чому він правильний. Це допомагає дітям краще розуміти процес прийняття рішень.

Інтерактивні технології ситуативного моделювання базуються на використанні гри як інструменту для навчання. Гра надає дітям можливість зануритися в освітній процес через захоплюючі та цікаві завдання. Однак, тут виникає суперечність: навчання завжди має конкретну мету, а гра є більш відкритою та непередбачуваною за результатами. Завдання педагога полягає у тому, щоб спрямувати гру на досягнення освітніх цілей.

Інтерактивні ігри — це ігри, в яких діти навчаються через взаємодію один з одним. Під час гри діти навчаються новим моделям поведінки, як діяти разом і вирішувати завдання. Важливо, щоб у грі були учасники, чиї інтереси переплітаються, чіткі правила, які допомагають зрозуміти, що можна робити, і спільна мета, якої треба досягти. Учасники самі обирають, як їм діяти, і можуть пробувати різні способи поведінки. Наприкінці гри всі разом обговорюють, що вдалося, а що – ні.

Інтерактивна гра є одним із найрезультативніших видів сучасних інтерактивних технологій, оскільки вона забезпечує ідеальні умови для розвитку та самореалізації учасників освітнього процесу. Завдяки таким іграм можна змінювати та вдосконалювати поведінкові моделі й діяльність учасників педагогічної взаємодії, що сприяє більш свідомому засвоєнню цих нових форм.

Метою інтерактивної гри є створення ситуації, де діти отримують новий досвід спілкування і поведінки, що допомагає їм краще зрозуміти, як діяти в різних життєвих ситуаціях. Наприклад, вихователь обирає гру, пояснює правила, а діти починають грати, намагаючись вирішити певне завдання разом. Після гри важливо обговорити, як діти себе почували, що вони дізналися і що змогли зрозуміти.

Якщо гра проведена добре, діти можуть відчути «ага-момент», коли вони розуміють щось нове або знаходять рішення. Гра дає можливість кожному учаснику подумати про свої дії і зробити висновки.

Переваги таких ігор: діти краще засвоюють інформацію, навчаються слухати й чути одне одного, думають і взаємодіють активніше. Це також допомагає їм рости як особистостям, працювати в команді та ділитися своїми

думками. Окрім цього, діти навчаються співпрацювати, висловлювати свої ідеї та набувати корисного досвіду в спілкуванні.

Однак у таких ігор є і свої недоліки: іноді діти можуть надто захопитися грою, забуваючи про основне завдання, або не всі діти братимуть активну участь. Також можуть виникнути конфлікти або залишитися неприємні емоції. Для успішного проведення гри вихователь має бути добре підготовлений і уважно слідкувати за тим, щоб всі діти відчували себе комфортно.

Головна мета такого підходу — не просто розважити дітей, а навчити їх через активну участь і практичні ситуації, які вони можуть відтворювати у грі. У дошкільному віці ігрові технології дуже важливі, оскільки вони допомагають дітям навчитися взаємодіяти, приймати рішення та розвивати свої когнітивні здібності в природній та невимушеній обстановці.

Важливо, щоб педагог чітко визначав мету гри і підводив дітей до того, щоб вони, граючись, засвоювали нові знання.

Ось адаптовані версії описаних інтерактивних ігор, спеціально для дітей дошкільного віку:

1. Імітаційні ігри. Мета: Розвивати уяву та критичне мислення. Приклад: Діти можуть грати в імітацію різних професій (лікар, пожежник, вчитель), використовуючи іграшки та атрибути. Це дозволяє їм відчути себе в різних ролях та навчитися вирішувати прості проблеми (як лікувати іграшкового ведмедика або гасити "пожежу" з м’яча).

2. Спрощене судове слухання. Мета: Ознайомити дітей із процедурою прийняття рішень. Приклад: Діти можуть проводити "суд" над іграшками, де один з них є адвокатом, а інший - підсудним. Діти можуть обговорити, чому одна іграшка "погано" себе поводила (наприклад, зламала іншу) і прийняти рішення про покарання або прощення.

3. Громадське слухання. Мета: Зрозуміти порядок слухань та роль учасників. Приклад: Діти можуть моделювати ситуацію, де обговорюють важливу тему (наприклад, "Чому ми повинні доглядати за тваринами"). Один з

них може бути "головою комісії", інші — "експертами", які надають свої думки та пропозиції.

4. Розігрування ситуацій за ролями. Мета: Визначити ставлення до життєвих ситуацій та набути досвіду. Приклад: Діти можуть грати в різні сценарії, такі як "Що робити, якщо хтось упав і поранився?" або "Як допомогти другу, який засмучений?". Це допоможе їм навчитися реагувати на різні життєві ситуації та розвивати емпатію.

Ці ігри допоможуть дітям не лише навчитися новим речам, але й отримати практичний досвід у спілкуванні та вирішенні проблем.

Ознайомимось також з інтерактивними технологіями для обговорення ідей.

Дискусія – це обговорення або суперечка з приводу певного навчального питання. Основою цього методу є обмін думками між учасниками: учнями та вчителем. Дискусія допомагає розвивати навички самостійного мислення, аналізу та аргументації власних позицій, а також виховує повагу до думок інших. Вона використовується для спільного вирішення проблем, а її метою є обговорення наукових фактів і положень, які вимагають підготовки з різних джерел, що виходять за межі підручника. Дискусія також сприяє створенню позитивної емоційної атмосфери, що допомагає глибше засвоїти матеріал.

Під час обговорення учні взаємно збагачуються новими знаннями: хтось усвідомлює, що потребує додаткового навчання, інші відчувають задоволення від свого рівня знань і прагнуть його утримати. Навчальна дискусія допомагає уникнути неправильних трактувань матеріалу, активізує учнів і підвищує рівень засвоєння знань. Вона також навчає вмінню аргументувати і доводити свою точку зору. Участь у дискусії розвиває вміння активно відстоювати власні думки та критично оцінювати чужі. Однак успіх методу залежить від створення атмосфери довіри та доброзичливості, де кожен може вільно висловлюватися, не боячись осуду. [12; 13; 14; 15].

1. Метод "Я думаю…". У цій грі діти можуть висловлювати свої думки. Кожен може сказати: "Я думаю, що…" і потім розповісти, чому так вважає. Це допомагає навчитися пояснювати свою думку!

2. Займи свою позицію. Діти обирають, з якою думкою вони згодні. Потім вони діляться своїми думками з іншими. Наприклад, якщо говоримо про улюблені фрукти, одні діти можуть любити яблука, а інші — банани. Це весело дізнаватися, чому інші люблять свої фрукти!

3. Зміни свою позицію. У цій грі дітям пропонується уявити, що вони стали на сторону іншого друга. Це допомагає зрозуміти, чому інші можуть думати інакше, і вчитися слухати один одного.

4. Нескінченний ланцюжок думок. Діти сідають у коло і починають говорити про свої думки, по черзі додаючи нові ідеї. Кожен може говорити, чим він погоджується або чому думає по-іншому. Це допомагає розвивати вміння слухати та висловлюватися!

5. Дискусія. У цій грі діти можуть обговорювати цікаві питання. Наприклад, "Чи потрібно всім мати домашніх тварин?" Вони можуть розповідати свої думки та слухати, що скажуть інші. Це допомагає всім краще розуміти один одного!

6.Телевізійне шоу Діти можуть уявити, що вони ведучі ток-шоу, і обговорюють цікаві теми. Кожен може висловити свою думку і спробувати переконати інших у своїй правоті.

7.Дебати. У цій грі діти діляться на команди та обговорюють різні погляди. Вони повинні слухати один одного і наводити аргументи. Це допомагає навчитися працювати в команді та поважати думки інших!

Основними характеристиками цих методів є активне залучення дітей до процесу, спільна робота вихователя та дітей на засадах рівноправного спілкування, а також створення умов для кожного учасника, щоб він міг відчути свій успіх. Важливим аспектом є рефлексія, тобто усвідомлення процесу навчання та виховання, аналіз обраних завдань, методів, причин успіхів чи невдач.

Вихователі дошкільних закладів активно використовують мовленнєві вправи з елементами інтерактивних методів для розвитку комунікації у дітей. Такі вправи виконуються не тільки під час занять, але й у повсякденних ситуаціях, що сприяє формуванню мовленнєвої активності та творчості у дітей. Ігрові форми стимулюють їх до активної участі та дозволяють створити умови, в яких старші дошкільники швидко здобувають навички комунікативної діяльності, необхідні для майбутнього шкільного навчання.

Отже інтерактивне навчання є ефективною формою організації освітнього процесу, яка створює комфортне навчальне середовище, де кожна дитина може проявити свої інтелектуальні здібності та відчути успіх. Завдяки активній взаємодії дітей у групах різного формату вони не лише здобувають знання, але й розвивають важливі соціальні навички. Дослідження багатьох науковців підтверджують необхідність використання інтерактивних методів для підвищення якості навчання. Такий підхід сприяє кращому засвоєнню матеріалу, підвищенню інтересу до навчання та активному залученню дітей до освітнього процесу. Суттєвою перевагою інтерактивного навчання є можливість організації діалогу, що забезпечує не тільки передачу знань, але й розвиток навичок спілкування, критичного мислення та співпраці.

1.2. Теоретичні аспекти когнітивного розвитку дітей дошкільного віку

Термін "когнітивний" (від лат. cognitio — знання, пізнання), як і "розвиток", не отримав значного поширення у вітчизняній психологічній літературі. Він часто асоціюється з напрямком психології, відомим як "когнітивна психологія", який виник у США в 1960-х роках. Як зазначає В. Дружинін, цей термін можна вважати синонімом таких понять, як "пізнавальний", "розумовий" або "ментальний". Термін "когнітивний розвиток" застосовується в працях М. Коула та інших науковців, які досліджували цю галузь.

Протягом багатьох десятиліть когнітивні функції залишалися в центрі уваги численних науковців у галузі психології та когнітивної науки. Серед найвідоміших дослідників, які внесли значний внесок у цю сферу, можна виділити кількох видатних постатей. Джордж Міллер, американський психолог, відомий своєю працею з когнітивної психології, розробив концепцію меж короткочасної пам'яті у своїй роботі «Магічне число сім плюс-мінус два», опублікованій у 1956 році. Джин Піаже, швейцарський психолог, вивчав розвиток когнітивних функцій у дітей і створив теорію стадій когнітивного розвитку, що описує еволюцію інтелекту від дитинства до зрілості. За Ж. Піаже, когнітивний розвиток – це прогресивна організація розумових процесів, яка відбувається в результаті впливу біологічного становлення та навколишнього середовища [19].

Аарон Бек, американський психіатр, засновник когнітивної терапії, зосередився на дослідженні автоматичних думок і когнітивних викривлень. Елізабет Лофтус, відомий психолог із США, досліджувала пам'ять і внесла важливий вклад у розуміння явищ, пов'язаних із хибними спогадами та реконструкцією подій у свідомості. Також варто згадати Нельсона Коулса, який присвятив свої дослідження мовленнєвим функціям та когнітивним процесам, пов'язаним із читанням [20].

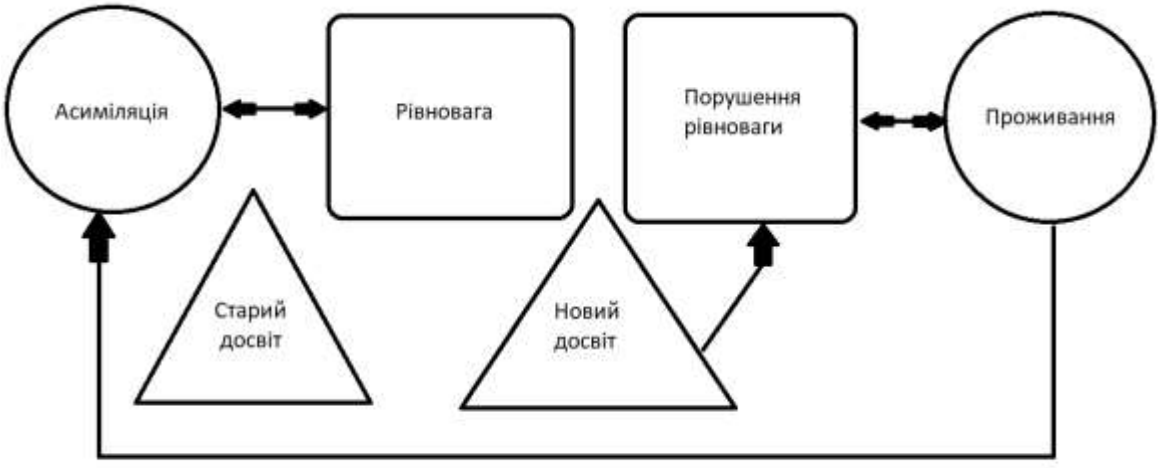

Рис 1.3 Блок-схема адаптації Піаже

Пізнавальна активність дітей дошкільного віку — це динамічна якість, що розвивається й відображає їхню зацікавленість у нових знаннях, прагнення досліджувати оточення, а також позитивні емоції від нових вражень. Розвиток пізнавальних процесів у дошкільнят відбувається через взаємодію різних форм мислення, серед яких ключову роль відіграє уява. Саме вона допомагає дітям створювати образи об’єктів і активно їх пізнавати. За думкою багатьох фахівців, уява є надзвичайно важливим елементом когнітивного розвитку, але цей процес можливий лише при поєднанні розумових здібностей та практичних дій, що допомагають перетворювати об'єкти пізнання.

Сучасний постіндустріальний етап розвитку суспільства відрізняється провідною роллю інформації, технологій її отримання, зберігання та використання. Оперування інформацією та знаннями стало центральним об'єктом когнітивної психології, що активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями (Р. Арнхейм, Р. Аткінсон, Б. Величковський, В. Дружинін, В. Зінченко, Т. Зінченко, Т. Корнилова, С. Максименка, Дж. Міллер, У. Найссер, В. Пушкін, Р. Солсо, О. Тихомиров, Е. Толмен, М. Холодна, О. Шмельов та інші).

Було виявлено безліч механізмів, принципів та феноменів, які впливають на розвиток пізнавальної сфери людини, серед яких: асиміляція та акомодація, зворотність інтелектуальних операцій, "вертикальний декаляж" (Ж. Піаже), знакове опосередкування (Л. Виготський), інтеріоризація (Л. Виготський, П. Гальперін, О. Леонтьєв, Ж. Піаже), екстеріоризація (О. Асмолов, Н. Менчинська), "узагальнення з місця" (В. Давидов, В. Крутецький, С. Рубінштейн), інтелектуальна ініціатива (Д. Богоявленська), внутрішній план дії, ЕРС (Я. Пономарьов), системна диференціація (Н. Чуприкова), змістовне рішення (І. Зимня), децентрація розумової діяльності (Б. Ельконін).

Багато визначень когнітивного розвитку часто бракують концептуальної глибини. На мою думку, це зумовлено складністю визначення сутності цього явища. Враховуючи це, ми свідомо уникаємо детального розгляду основи когнітивного розвитку, більше фокусуючись на процесі когнітивного

становлення, а не на самій субстанції. Це означає, що ми розглядаємо когнітивний розвиток не як еволюцію окремих когнітивних процесів або здібностей, а як структурний підхід до їхнього формування. Об’єктом когнітивного розвитку можуть бути також пізнавальні здібності.

Когнітивні здібності займають важливе місце у вивченні інтелектуальних можливостей, оскільки вони відповідають за сприйняття, обробку та застосування інформації. Незважаючи на численні дослідження, психологія ще не має повної ясності щодо структури когнітивних здібностей та їх розвитку. Ці здібності є складовою інтелекту і відображають стан пізнавальних та творчих можливостей людини. Рівень інтелекту на певний момент часу є відображенням накопиченого психологічного досвіду. Процес формування когнітивних функцій відображає динаміку розвитку особистості впродовж її життя.

Когнітивні здібності є основою розвитку інтелекту та творчого потенціалу дітей, забезпечуючи умови для вдосконалення навичок сприйняття, мислення, розуміння та запам’ятовування. Ці процеси формують фундамент для подальшого розвитку різних аспектів дитячої особистості.

Здатність до креативності, яка включає гнучкість мислення, асоціативні навички та інноваційний підхід, є тісно пов’язаною з рівнем розвитку когнітивних здібностей. Інтелектуальний потенціал дитини також залежить від ефективності когнітивних процесів, таких як пам'ять, увага, аналітичні здібності та логічне мислення. Ці навички можна розвивати за допомогою психологічних методик, інтерактивних занять і спеціальних ігор, що стимулюють дитячу цікавість і допитливість [22].

Для розвитку когнітивних здібностей важливим є мовлення і процеси пізнавальної діяльності (увага, сприйняття, різні види пам'яті, мислення) тісно взаємопов'язані. Розвиток одних процесів відбувається на основі інших, які могли формуватися раніше; їхня якість також залежить один від одного. Саме тому тренування на запам'ятовування, до якого часто вдаються батьки для покращення пам'яті дитини, не завжди дає бажаний результат, оскільки воно ґрунтується на механічній пам'яті, яка мало впливає на розумовий розвиток.

Інформація, яку запам'ятали механічно, без усвідомлення й розуміння, навряд чи буде корисною. Це ж стосується і уваги: дитина часто не може сконцентруватися на завданні, якщо не розуміє його суті. Тому для розвитку пам'яті й уваги необхідний розвиток мислення. Мислення проходить складний етап становлення, і його затримка на будь-якій стадії може негативно вплинути на формування інших психічних процесів у майбутньому. Отже, роботу з дитиною часто варто починати зі збагачення її чуттєвого пізнання світу, тобто надання їй знань, уявлень і вражень, які вона не отримала під час безпосереднього знайомства з об'єктами [17].

Когнітивні функції та здібності взаємопов'язані: функції визначають, як мозок обробляє інформацію, тоді як здібності визначають, наскільки ефективно людина може виконувати завдання, що потребують використання цих функцій. Наприклад, людина з високим інтелектом (когнітивна здібність) має більше шансів успішно розв'язувати складні задачі, які потребують логічного мислення та аналізу (когнітивні функції). Таким чином, когнітивні функції описують роботу мозку, а здібності визначають, наскільки успішно ми застосовуємо ці функції в різних ситуаціях. Рівень здібностей може залежати від генетики, навчання та досвіду.

Когнітивні функції — це здатність мислити, сприймати нову інформацію, запам'ятовувати її, концентрувати увагу, спілкуватися, орієнтуватися в просторі й часі, а також виконувати рухові дії. Когнітивні функції є складними процесами, що виникають у головному мозку і забезпечують раціональне розуміння навколишнього світу, зв'язок і взаємодію з ним, що характеризуються цілеспрямованістю. До цих функцій належать: сприйняття інформації, її обробка та аналіз, запам'ятовування й зберігання, передача даних, а також вироблення і виконання плану дій.

Ключові когнітивні функції охоплюють кілька важливих процесів:

Сприйняття: Це здатність отримувати інформацію через органи чуття, такі як зір, слух, дотик, смак і запах.

Мислення: Це вміння формулювати думки, робити висновки, вирішувати проблеми та приймати рішення.

Пам'ять: Це здатність зберігати, відтворювати та використовувати інформацію, отриману раніше.

Увага: Це вміння зосереджуватися на конкретних об'єктах або завданнях, ігноруючи інші відволікаючі фактори.

Мовлення та мовні здібності: Це здатність передавати свої думки та ідеї через мову, а також розуміти інші мовні повідомлення.

Сприйняття і розуміння: Це вміння розрізняти інформацію, розуміти її значення та інтегрувати в загальний контекст.

Візуально-просторова обробка: Це здатність орієнтуватися в просторі, розуміти розташування об'єктів і їхні взаємозв'язки.

Творчість і уява — це здатність генерувати нові ідеї, створювати оригінальні образи та концепції. Вони дозволяють людині виходити за рамки наявного досвіду, створюючи щось нове та унікальне. Творчість проявляється у здатності комбінувати відомі елементи в новий спосіб, а уява дозволяє уявляти і формувати картини, що не мають аналогів у реальному світі. Ці здібності є ключовими для розвитку інноваційного мислення та самовираження [21].

Ці когнітивні навички мають ключове значення для становлення особистості та її здатності вирішувати різні завдання й проблеми в повсякденному житті. Розвиток цих здібностей триває протягом усього життя, але особливо важливим є період дитинства, зокрема дошкільний вік, коли відбувається активне формування основних пізнавальних процесів.

Ця тема має важливе значення з кількох причин. Людина повинна з раннього віку здобувати позитивний соціальний досвід втілення власних ідей та життєвих задумів. Унікальність особистості полягає не лише у зовнішності, а в тому, що вона приносить у своє соціальне оточення. Ріст та самореалізація особистості стимулюються через ситуації, в яких вона приймається суспільством, але це можливо лише тоді, коли її інтереси співзвучні з інтересами інших. Окрім цього, ідея гармонійної різноманітності, як

перспективи розвитку суспільства, включає вміння проявляти продуктивну ініціативу.

Одним із головних завдань сучасних дитячих садочків є допомогти дітям розвивати свої здібності та потенціал. У старшому дошкільному віці важливими є процеси, що допомагають дитині думати, запам'ятовувати, помічати деталі, зосереджуватися та уявляти. Усі ці вміння тісно пов'язані між собою і допомагають дитині краще розуміти та досліджувати світ навколо. Вони також впливають на те, як дитина діє та взаємодіє з іншими. Розвиток цих здібностей є однією з головних цілей навчання і виховання у дитячих садочках.

Розглянемо кожен компонент когнітивних здібностей та проаналізуємо його розвиток.

Увага. К.Д. Ушинський порівнював увагу з дверима, через які все з зовнішнього світу потрапляє до внутрішнього світу людини. Увага є одним із ключових психічних процесів. Вона, будучи частиною сприйняття, емоцій та волі, не обмежується жодною з цих сфер. Це активний аспект свідомості, що визначає рівень концентрації на об'єкті, необхідний для його точного відображення протягом часу, який потрібен для виконання завдань або взаємодії [23].

До основних властивостей уваги належать обсяг, розподіл, концентрація, стійкість та переключення. Обсяг уваги визначає кількість об'єктів, які людина може сприймати одночасно. Розподіл уваги характеризується здатністю одночасно виконувати кілька завдань. Переключення уваги відображає швидкість переходу від одного об'єкта до іншого. Концентрація уваги визначає рівень зосередженості на конкретному об'єкті, а стійкість – це здатність утримувати увагу на ньому протягом тривалого часу [24].

Сприйняття – це відображення об'єкта або явища в їхній цілісній формі, а також передача чуттєво доступних просторових і часових взаємозв'язків. Воно формується на основі об'єктивної реальності, включаючи результати людської діяльності та впливи природного оточення.

Характеристики сприйняття, такі як усвідомленість, категоріальність, вибірковість і перцептивність, формуються на рівні свідомості та залежать від індивідуальних особливостей. У дітей старшого дошкільного віку сприйняття відзначається свіжістю та гостротою, хоча також наявні певні відмінності, що є типовими для їх вікової групи.

Сприйняття в цьому віці менш детальне та структуроване, оскільки діти ще не здатні до глибокого аналізу. Водночас їхнє сприйняття зазвичай супроводжується яскравими емоціями. При належній організації освітнього процесу сприйняття старших дошкільнят може стати більш цілеспрямованим і контрольованим. Спочатку діти правильно сприймають об'єкт, щоб відповідно діяти з ним, а з часом навчаються діяти для того, щоб краще його сприймати [25].

Сприйняття є активним і цілеспрямованим процесом. У ході навчання воно розвивається, стаючи більш комплексним та глибоким. Воно перетворюється на аналітичну діяльність з елементами організованого спостереження та здатністю до тонкого розрізнення.

Мислення можна визначити як процес опосередкованого та узагальненого відображення реальності, що включає її суттєві зв’язки та взаємозв'язки.

Відображення навколишнього світу здійснюється через кілька ключових когнітивних процесів. Аналіз дозволяє розділити об'єкт на частини та виокремити його основні властивості. Синтез забезпечує об'єднання окремих елементів у єдину цілісність. Порівняння допомагає зіставити різні елементи між собою. Абстрагування сприяє ігноруванню незначних деталей, а узагальнення дозволяє групувати об'єкти за їхніми спільними суттєвими ознаками. Ці процеси підтримуються систематизацією та класифікацією інформації [26].

Пам'ять є фундаментом усіх психічних процесів. Без пам'яті орієнтуватися у світі було б неможливо, оскільки саме вона лежить в основі когнітивних і перцептивних механізмів. Взаємини, навички, бажання та прагнення всі формуються завдяки пам'яті.

Пам'ять охоплює три взаємозалежні процеси: запам'ятовування, збереження та відтворення. Запам'ятовування впливає на те, як інформація зберігається. Цей процес може проявлятися як миттєві враження, або імпринтинги. Збереження інформації в пам'яті можна поділити на довільне запам'ятовування, яке здійснюється навмисно, та мимовільне запам'ятовування, що включає повторну організацію матеріалу. Існують також різні типи запам'ятовування: логічне та механічне, що визначається методами, і буквальне та семантичне, що визначається результатами [27].

У психологічній науці досліджується, як збереження інформації в пам'яті пов'язане з індивідуальними установками, умовами та організацією запам'ятовування, впливом інформації та розумовою обробкою матеріалу. Процес пригадування включає відтворення збережених у пам'яті відомостей. Мимовільне пригадування характеризується несподіваним виникненням думок або образів і є частиною процесу впізнавання. В залежності від тривалості збереження, пам'ять може бути короткочасною або довготривалою. Існують також різні види пам'яті: когнітивна, емоційна та особиста. Когнітивна пам'ять відповідає за збереження знань, які спочатку є зовнішніми, але з часом перетворюються на досвід. Емоційна пам'ять стосується запам'ятовування переживань і емоцій.

Пам'ять можна класифікувати в залежності від типу збережених образів на вербальну (логічну) та образну. Образна пам'ять включає в себе зорову, слухову і рухову складові. Рівень розвитку цих складових може варіюватися між різними індивідуумами. Вивчення сильних і слабких сторін пам'яті учня є важливим для належної організації навчального процесу.

Уява використовує інформацію, отриману через сприйняття та збережену в пам'яті. Це творчий процес, який розвивається з часом і часто слідує певній сюжетній лінії. У дітей старшого дошкільного віку уява формується в рамках навчальної діяльності та під впливом її вимог. З віком уява дітей змінюється: зменшується вплив безпосередніх вражень, але зростає реалістичність уявних образів, що пов'язано з розвитком здатності контролювати та оцінювати уявлене

Уява – це процес генерування нових образів через переробку інформації з попереднього досвіду [27].

Мислення можна визначити як процес опосередкованого та узагальненого відтворення дійсності, зокрема її ключових зв'язків і взаємозв'язків. Відображення навколишнього світу досягається через різні розумові операції, такі як аналіз (розчленування об'єкта та виділення його основних властивостей), синтез (об'єднання елементів в єдине ціле), порівняння (зіставлення різних елементів), абстрагування (відволікання від несуттєвих деталей) та узагальнення (групування об'єктів за спільними суттєвими ознаками). Ці процеси реалізуються через систематизацію та класифікацію інформації.

Мислення охоплює не лише знання та інтелектуальні процеси, але й відображає певне ставлення до здійснюваної діяльності і тип розумової активності [28].

Когнітивний розвиток має два основні аспекти: актуальний розвиток і зону найближчого розвитку (ЗБР), за концепцією Л. Виготського. Актуальний розвиток відображає вже сформовані когнітивні структури, які дозволяють дитині самостійно виконувати певні завдання та розв'язувати проблеми відповідного рівня складності. Він базується на інтеріоризованих когнітивних діях, що відбуваються одночасно (симультанно). Зона найближчого розвитку характеризується когнітивними структурами, які ще перебувають у стадії формування. Дитина може виконувати завдання за підтримки дорослих, що допомагає розвивати ці структури. У ЗБР когнітивні дії лише починають проходити процес інтеріоризації.

Когнітивний розвиток дитини відбувається через поступове ускладнення її когнітивних структур, які еволюціонують від простих до складних. Ці процеси є генетичними змінами, що формують основу пізнавального розвитку. В ході цього поступового переходу структури вищого рівня набувають більшої значущості у пізнавальній діяльності дитини. При цьому зміни не передбачають

радикальних перебудов, а спрямовані на вдосконалення існуючих когнітивних структур шляхом зміни їхніх характеристик.

В період дошкільного віку мислення дитини набирає конкретності. У процесі навчання відбувається перехід від зовнішнього сприйняття явищ до розуміння їх сутності. Діти починають ознайомлюватися з науковими поняттями та працювати з ними. У цей період починають формуватися основи наукових знань. Щоб успішно розвинути наукові поняття, важливо навчити дитину використовувати диференційований підхід до властивостей предметів, а також чітко розмежовувати суттєві ознаки від несуттєвих.

Отже когнітивний розвиток дитини відбувається через поступове вдосконалення пізнавальних структур, що дозволяє дитині глибше розуміти сутність явищ і опановувати наукові поняття. Інтерактивні методи навчання відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони сприяють активній участі дитини в освітньому середовищі. Завдяки інтерактивним підходам діти можуть безпосередньо взаємодіяти з навчальним матеріалом, що полегшує диференціацію суттєвих і несуттєвих ознак об'єктів, стимулює критичне мислення та сприяє формуванню наукових знань. Інтерактивні методи створюють умови для більш глибокого осмислення інформації та розвитку когнітивних навичок, що є ключовими для ефективного навчання в дошкільному віці.

1.3. Вплив інтерактивних методів на формування когнітивних здібностей

Програма розумового розвитку дитини повинна бути спрямована на зону найближчого розвитку і акцентувати увагу на вдосконаленні розумових процесів і логічних операцій. Вона має включати розвиток пізнавальних процесів, таких як сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, уява, моторика і увага. Важливим аспектом є також мотиваційне забезпечення навчання, яке повинно бути змістовним і цікавим для дитини. Для ефективного вирішення

цих завдань необхідно впроваджувати сучасні освітні технології, які забезпечують комплексний розвиток особистості. Однією з таких технологій є інтерактивне навчання, яке сприяє всебічному розвитку дитини, стимулюючи її активність і залученість у процес навчання.

В умовах сучасного інформаційного середовища проблема пошуку нових методів для розвитку психічних процесів у дітей стає надзвичайно актуальною. Сучасні реалії змінили цілі та цінності освітнього процесу, що вимагає адаптації підходів до навчання і виховання. Інтенсивність інформаційного потоку породила новий тип дітей, для яких необхідні інноваційні підходи, що відповідають їхнім специфічним потребам і умовам.

Гуманістичне оновлення освіти неможливе без активного використання внутрішнього потенціалу учнів у діяльності, що природно підтримує їхній саморозвиток. Це вимагає впровадження нових інтерактивних методів навчання, які відповідають сучасним потребам дітей. Сьогоднішні учні потребують постійного психолого-педагогічного супроводу, орієнтованого на створення сприятливих соціально-психологічних умов для їхнього емоційного благополуччя та успішного розвитку. Це включає організацію навчання та виховання в контексті соціально-педагогічних взаємодій, що відбуваються в межах освітнього закладу.

Гуманістичне оновлення освіти для дошкільників неможливе без активного використання внутрішнього потенціалу дитини через діяльності, які сприяють її саморозвитку. На етапі дошкільного віку діти набувають унікального досвіду через гру, яка є важливим засобом їх самовиховання, самонавчання і самопізнання. Педагогічний потенціал гри у навчальному процесі дошкільнят надзвичайно великий, оскільки вона створює сприятливу атмосферу для емоційного комфорту і розвиває різні аспекти їхньої особистості.

Аналіз наукових джерел вказує на важливість оптимізації розвитку дітей вже на початкових етапах навчання, включаючи використання інтерактивних методів. Це допоможе розкрити внутрішній потенціал дітей і забезпечить якісний рівень їхнього розумового розвитку. Тому дослідження впливу

інтерактивного навчання на дошкільників є надзвичайно актуальним і важливим для вдосконалення педагогічних практик у цій віковій категорії.

Інтерактивне навчання сприяє розвитку навичок критичного мислення, яке є важливою складовою когнітивного розвитку. У процесі групової роботи або рольових ігор діти навчаються аргументувати свою думку, слухати інших, шукати компроміси та вирішувати проблеми разом, що сприяє розвитку їхньої аналітичної та комунікативної компетентності.

Моделювання реальних ситуацій допомагає дітям розвивати когнітивну гнучкість, дозволяючи їм швидко адаптуватися до нових обставин та ефективно використовувати отримані знання в нових контекстах. Цей підхід сприяє формуванню умінь класифікувати інформацію, систематизувати її та робити логічні висновки, що є необхідними для успішного когнітивного розвитку.

Інтерактивне навчання характеризується тим, що воно активно залучає учнів до використання власного досвіду при вирішенні завдань, спрямованих на вирішення проблемних ситуацій. Важливою складовою цього підходу є те, що учням надається широка свобода для розвитку мислення та побудови логічних зв'язків під час навчального процесу. Використання новітніх інноваційних методик, таких як інтерактивні технології, значно покращує якість освітнього процесу, підвищує інтелектуальний потенціал учнів, сприяє їхньому саморозвитку та допомагає формувати навички аналітичного мислення та творчості.

Застосування таких методів навчання не лише розвиває самостійність у навчанні, але й стимулює учнів до активного обміну ідеями, співпраці та самостійного пошуку рішень. Це дозволяє досягати вищого рівня когнітивного розвитку та підвищувати мотивацію до навчання.

Інтерактивне навчання активно залучає дітей до моделювання реальних ситуацій, участі в рольових іграх та спільного вирішення проблем на основі аналізу конкретних умов. Такий підхід сприяє не лише розвитку практичних навичок і умінь, але й формуванню цінностей, створює атмосферу співпраці і

взаємодії, де педагог виступає лідером та наставником, допомагаючи дітям розвивати самостійність і логічне мислення.

Інтерактивні методи, зокрема групова робота та обговорення, розвивають когнітивні здібності дошкільників, оскільки вони стимулюють активне мислення, аналіз ситуацій та прийняття рішень. Діти навчаються не лише самостійно думати, а й порівнювати різні точки зору, критично їх оцінювати та знаходити компроміси. Це дозволяє їм більш глибоко осмислювати інформацію, узагальнювати та класифікувати знання, що сприяє розвитку раціонального та творчого мислення.

Також, інтерактивна взаємодія вчить дітей демократичності, відкритості до спілкування та прийняття зважених рішень, що є ключовими компонентами когнітивного розвитку. Завдяки такому підходу, діти розвивають здатність адаптуватися до нових ситуацій, активно використовувати набуті знання та застосовувати їх у реальних умовах, що забезпечує комплексний розвиток їхніх когнітивних здібностей.

Як зазначав Конфуцій понад дві тисячі років тому: «Те, що я чую, я забуваю; те, що я бачу, я пам'ятаю; те, що я роблю, я розумію». Ця думка акцентує важливість активної участі учнів у навчальному процесі. Додавши до цих слів сучасний погляд, можна сказати, що інтерактивні методи навчання, де учні не тільки спостерігають і слухають, а й активно залучені до процесу через діяльність, забезпечують краще розуміння та глибше засвоєння матеріалу.

Процес навчання не є просто механічним перенесенням знань у свідомість учня. Це складний процес, який вимагає інтенсивної розумової активності дитини і її особистої залученості. Пояснення і демонстрації, хоч і важливі, не можуть забезпечити глибокі та стабільні знання самостійно. Для досягнення справжніх результатів необхідно впроваджувати активні (інтерактивні) методи навчання, які сприяють глибшому розумінню і закріпленню матеріалу.

Отже програма розумового розвитку дитини повинна бути спрямована на зону найближчого розвитку, зосереджуючись на вдосконаленні розумових процесів і логічних операцій, а також на розвитку таких пізнавальних процесів, як сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, уява, моторика та увага. Особливу роль у цьому відіграє мотиваційний аспект навчання, який має бути змістовним і цікавим для дитини. Ефективне впровадження сучасних освітніх технологій, зокрема інтерактивного навчання, сприяє всебічному розвитку дитини, стимулюючи її активність та зацікавленість у навчальному процесі. Інтерактивні методи дозволяють дітям розвивати навички критичного мислення, що є необхідними для успішного когнітивного розвитку. Через моделювання реальних ситуацій, групову роботу і рольові ігри, діти навчаються адаптуватися до нових умов, вирішувати проблеми та співпрацювати, що сприяє їхній соціалізації й формуванню важливих особистісних якостей.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

2.1. Дослідження впровадження інтерактивних методів у різних формах навчальної діяльності

Законодавча база дошкільної освіти, як ключового елемента формування особистості, передбачає безперервність і наступність у системі освіти між усіма її рівнями, а також створення оптимальних умов для її реалізації. Це вимагає переосмислення світоглядних підходів, творчого перегляду цілей, структури, змісту та процесу дошкільної освіти, з акцентом на забезпечення поступового, всебічного та цілісного розвитку дитини.

У сучасному світі спостерігається активний розвиток інноваційних технологій, які інтенсивно проникають у різні сфери людської діяльності, зокрема в освіту. Ці інновації охоплюють як освітній процес, так і методичну роботу на всіх рівнях. Опанування інноваційних технологій у методичній діяльності дошкільних закладів стає важливим викликом, що потребує ефективних рішень.

Методична діяльність у сучасному дошкільному закладі є процесом розробки стратегій, спрямованих на підвищення професійної компетенції педагогів і стимулювання їх мотивації до самоосвіти. Така діяльність повинна фокусуватися на досягненні та підтримці високої якості освітнього процесу, спираючись на особистісно орієнтований і професійно спрямований підходи, індивідуальний стиль професійної роботи педагога та впровадження сучасних педагогічних технологій.

Практика роботи з дошкільними освітніми закладами демонструє, що інтерактивні технології є особливо ефективними і результативними. Вони не лише сприяють креативному розвитку дітей, але й активно підтримують

мовленнєвий розвиток. Такі технології забезпечують постійну взаємодію дітей та створюють умови для активного діалогу. Це означає, що навчання через діалог, побудоване на взаємодії дітей з навколишнім середовищем, стає основним джерелом їхнього досвіду і розвитку.

Таким чином, інтерактивне навчання забезпечує різноманітність форм організації освітнього процесу. Індивідуальна форма навчання передбачає, що кожна дитина самостійно вирішує завдання. Парна форма передбачає виконання завдань у парі. У випадку групової роботи діти розподіляються на підгрупи для спільного вирішення завдань. Коли всі діти виконують завдання одночасно, це називається колективною або фронтальною формою роботи.

У роботі з старшими дошкільниками застосовують адаптовані ігри для розвитку пізнавальної сфери. Наприклад, ігри на кшталт «Добре – погано», «Користь – шкода», «Навпаки» та метод суперечностей допомагають дітям навчитися формувати і розв’язувати суперечності. Метод суперечностей, як один з аспектів діалектики, відображає повсякденний досвід дітей: наприклад, їсти – щоб бути ситим і здоровим, або не можна битися – щоб не завдати болю. Використовуючи цей метод, вихователь відкриває дітям «світ протилежностей».

Корисно також використовувати технології, такі як метод фокальних об’єктів, емпатія і моделювання. Метод фокальних об’єктів передбачає надання ознак одного предмета іншому. Фокальні (від лат. focus – центр) об’єкти – це ті, які знаходяться в центрі уваги, отримують особливу увагу або значення.

Використовуються методи дослідницького підходу, рольові ігри, аналіз документів та робота з різноманітними джерелами інформації, що сприяє розвитку нетипового мислення. Одночасно вирішуються такі завдання: розвиток комунікативних навичок та вміння спілкуватися, встановлення емоційного зв'язку між учасниками навчання, формування здатності працювати в команді та поважати думку інших, зменшення емоційного напруження, можливість змінювати види діяльності та фокусувати увагу на ключових аспектах теми.

Інтерактивне навчання дошкільників включає не тільки активну участь у процесі, а й розвиток важливих навичок самостійності. Діти мають вчитися самостійно робити вибір, ставити цілі та виконувати завдання. Вчителі та вихователі можуть створювати умови для такого самостійного виконання завдань, що сприяє розвитку відповідальності у дітей. Інтерактивний підхід також забезпечує можливості для дослідницької діяльності, експериментів та вражень, що стимулює рефлексивне мислення та допомагає дітям краще вивчати навколишній світ.

Спільна участь у рольових іграх допомагає будувати взаємодію та використовувати мовленнєві навички. Підтримка і терпимість важливі для розвитку мовлення, тому навіть у випадках неправильного вимовляння чи граматичних помилок потрібно заохочувати дитину і продовжувати її підтримувати.

Сучасне суспільство, яке перебуває на новому етапі розвитку, висуває нові вимоги до системи освіти, зокрема до якості та доступності дошкільної освіти. Одним із ключових завдань освітньої реформи є виховання особистості з креативним мисленням, здатної творчо підходити до вирішення завдань. Інновації в освіті, зокрема в дошкільних закладах, впроваджують нові методи, форми та технології, що сприяють розвитку таланту дітей. Ця інноваційна діяльність також є важливим елементом професійного розвитку педагогів. У вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній науці визнається виняткове значення дошкільного дитинства як самостійного й важливого етапу в житті людини. Це період, коли дитина активно засвоює світ людської культури, пізнає її цінності та отримує основний соціокультурний досвід. У цей час відбувається становлення її особистості та прояв індивідуальності, що створює фундамент для майбутнього навчання і виховання. Це зумовлює підвищений інтерес до дошкільної освіти як ефективного засобу виховання і розвитку дошкільнят.

У статті І.Ю. Шахіної розглядаються інноваційні педагогічні технології у дошкільній освіті, акцентуючи на їх впровадженні та користі. Інновації тут визначаються як впровадження нових методик, програм і підходів, що сприяють

розвиток індивідуальних можливостей дітей. Описані технології підтримують переосмислення традиційних методик, що дозволяє педагогам адаптувати навчальні програми до потреб сучасних дошкільників, створюючи оптимальні умови для їх всебічного розвитку [32].

Інноваційні педагогічні технології у сучасному дошкільному вихованні розглядаються як система методів і засобів, що спрямовані на розвиток дитини в умовах сучасного соціокультурного середовища. Вони використовуються для підвищення якості освітніх послуг та задоволення потреб батьків. Особливий акцент робиться на методі проектів, а також на використанні інформаційних технологій, таких як мультимедійні презентації, комп'ютерні ігри та інтерактивні плакати.

Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті можна розглядати як комплекс методів, спрямованих на всебічний розвиток дитини відповідно до вимог сучасного суспільства. Вони забезпечують підвищення якості навчального процесу та задовольняють потреби батьків. Серед основних інновацій виділяються метод проектів та активне використання інформаційних технологій, таких як мультимедійні презентації, інтерактивні ігри та плакати. Особливу роль відіграють ігрові технології, які виступають базисом для ефективного навчання малечі.

Нові можливості в освітньому процесі дошкільнят дозволяють впроваджувати дидактичні принципи індивідуалізації та диференціації навчання. Це позитивно впливає на розвиток когнітивної активності, підвищення творчого потенціалу дітей та формування їхньої свідомої участі в навчанні. Завдяки таким підходам кожна дитина отримує можливість розвиватися у відповідності до власних інтересів та умінь, що сприяє глибшому розумінню та засвоєнню знань у процесі виховання.

Технології, що базуються на проектному методі, є особливо цікавими в контексті дошкільної освіти, оскільки вони враховують відсутність чіткої предметної структури та пропонують інтегрований підхід до навчання. Ці технології орієнтовані на сучасні інтереси дошкільнят, враховуючи

різноманітність пізнавальних інтересів дівчин і хлопчиків. Педагоги, працюючи з проектами, допомагають дітям розвивати самостійність, ініціативність, допитливість, а також комунікативні та інтелектуальні навички, ставлячи дитину в центр її власної діяльності.

У практиці дошкільної освіти все частіше впроваджуються сучасні інформаційні технології, такі як мультфільми, розвиваючі комп'ютерні ігри, мультимедійні презентації, інтелектуальні карти знань і інтерактивні плакати. Ці засоби збагачують соціокультурний досвід дітей, розширюючи їх освітнє середовище. Однак, важливо пам'ятати про необхідність накопичення сенсорного досвіду традиційними методами, через безпосереднє пізнання світу. Надмірне використання комп'ютерних ігор може призвести до зниження рівня соціальної взаємодії з дорослими та однолітками [35].

Досліджуючи питання впровадження сучасних педагогічних технологій у дошкільних навчальних закладах, важливо відзначити, що вміння використовувати ці технології є ключовим елементом професійного розвитку педагогів. Зокрема, актуальним є застосування методу проектної діяльності, що дозволяє дітям, під керівництвом вихователя, вирішувати конкретні проблеми шляхом досліджень та творчих дій. Використовуються такі методи, як спостереження, бесіди, досліди та моделювання. Проектна діяльність сприяє самостійності дитини та її здатності приймати рішення, формуючи відповідальність та ініціативність.

Метод проектування є ефективним інструментом для досягнення специфічних дидактичних цілей. Він забезпечує отримання конкретних результатів шляхом детального дослідження і аналізу проблеми.

Як наслідок, покращуються якість навчального процесу та здатність до аналітичного мислення. Посилюється вміння ідентифікувати та вирішувати проблеми, розвивається ефективна співпраця і навички взаємодії, а також розширюється потенціал для вдосконалення методів навчання та виховання.

Водночас покращується якість навчального процесу, адаптуючи його до різних рівнів розвитку дітей.

У сучасному дошкільному вихованні ігрове навчання набуває дедалі більшої популярності як засіб покращення результатів освітнього процесу. Використання ігор у навчанні сприяє не лише засвоєнню знань та формуванню навичок, але й підвищенню рівня мотивації та залученості дітей, що робить цей підхід особливо ефективним. Впровадження ігрових методів у навчання дошкільників позитивно впливає на їхній когнітивний, соціальний та емоційний розвиток.

Ігрові інноваційні технології також набирають популярності у сучасних дошкільних навчальних закладах. Вони орієнтовані на досягнення дидактичних, виховних та соціальних цілей через навчання в ігровій формі. Н.Ф. Губанова слушно підкреслювала, що ігрові технології становлять "основу" дошкільного навчання. Ігри виконують різноманітні функції: розважальні, комунікативні, пізнавальні, навчальні, розвиваючі та коригувальні.

Особливість ігрових технологій полягає в їх психологічному механізмі, який ґрунтується на індивідуальних перевагах дитини. Цей підхід сприяє розвитку таких якостей, як допитливість, пізнавальність і творчі здібності. Для дитини гра є не лише процесом навчання, а й формою праці. Через гру дитина пізнає навколишній світ, що допомагає їй долати життєві труднощі. Гра також сприяє розвитку організаторських навичок і підвищує інтерес до дослідження навколишнього середовища.

Використання ігрових методів та інтерактивних занять грає ключову роль у забезпеченні ефективного навчання та розвитку дошкільників. Гра є природним способом, через який діти навчаються, експериментують і розвивають різноманітні навички. Вона сприяє підвищенню активності та цікавості дітей, що, у свою чергу, допомагає їм краще засвоювати інформацію та набувати нові навички.

Ігрові заняття відіграють важливу роль у розвитку соціальних навичок у дітей, таких як комунікація, співпраця, уміння слухати і виражати свої думки. Через гру діти можуть вирішувати завдання і застосовувати свої знання в природних умовах, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню

інформації. Гра також дозволяє дітям проявляти свою творчість і уяву, що є ключовим для розвитку креативних навичок. Різноманітні типи ігор — від рольових ігор до конструктора, головоломок, настільних та рухливих ігор — допомагають розвивати різні аспекти когнітивного розвитку. Інтерактивні заняття дають вихователям можливість взаємодіяти з дітьми, ставити питання, заохочувати обговорення та підтримувати розвиток мовних навичок. Гра може стимулювати самостійне вирішення завдань, прийняття рішень і розвиток саморегуляції. Ігрові методи також дозволяють вихователям оцінювати прогрес дітей, спостерігаючи їхні дії і відповіді під час гри [31].

Впровадження ігрових методів і інтерактивних занять у навчання дошкільників робить процес навчання захоплюючим і продуктивним. Ключовим є врахування індивідуальних потреб та інтересів дітей, що дозволяє створювати різноманітні ігрові сценарії та адаптовані навчальні завдання.

Ігрове навчання в ранньому дитинстві зазнало значних змін завдяки розвитку технологій, новим освітнім дослідженням та еволюції педагогічних підходів. Використання цифрових ігор у навчальному процесі передбачає інтеграцію комп’ютерних та мобільних пристроїв для надання освітнього контенту через інтерактивні ігрові формати. Такий підхід сприяє залученню дітей до навчання, роблячи його більш захоплюючим та ефективним [41]. Навчання, побудоване на іграх, є ширшим поняттям, яке включає як цифрові, так і традиційні ігри, що використовуються для освітніх цілей. На початкових етапах розвитку цього підходу навчальні ігри здебільшого були нецифровими, зосереджуючись на настільних іграх, головоломках та маніпуляціях, створених для розвитку базових понять і навичок у дітей [42].

З розвитком технологій ігрове навчання розширилося від автономного програмного забезпечення до веб-платформ, мобільних додатків та інтерактивних віртуальних середовищ. Впровадження сенсорних пристроїв, таких як планшети та смартфони, зробило навчальні ігри більш доступними та інтерактивними для дітей. Ці технологічні досягнення забезпечили кращі можливості для налаштування, адаптивне навчання та миттєвий зворотний

зв’язок, що дозволяє підлаштовувати ігри під індивідуальні потреби та потенціал кожної дитини [43].

Науковці та педагоги визнали потенціал ігрового навчання у підвищенні залученості, мотивації та результатів навчання дітей раннього віку. Дослідження почали детально вивчати когнітивні, соціальні, емоційні та поведінкові впливи ігрового навчання, акцентуючи увагу на його ефективності в розвитку аналітичного мислення, розв'язання проблем, співпраці, творчого потенціалу та навичок цифрової грамотності [44].

сфері дошкільної освіти онлайн-ігрове навчання стало популярним інструментом для підтримки когнітивного, соціального та емоційного розвитку дітей [46]. Освітні онлайн-ігри представляють собою інтерактивні цифрові платформи, спеціально розроблені для навчання дітей різноманітним навичкам і концепціям. Завдяки захоплюючим і інтерактивним елементам ці ігри сприяють розвитку грамотності, математичних навичок, розв'язанню проблем та критичного мислення [45].

Ці ігри зазвичай використовують цифрові пристрої, як-от комп'ютери, планшети та смартфони, і пропонують різноманітні інтерактивні навчальні програми для малюків. Діти дошкільного віку від природи допитливі та прагнуть досліджувати світ навколо себе, активно пізнаючи нові речі через гру [47].

Освітні онлайн-ігри активно залучають природну допитливість дітей, надаючи їм можливість брати участь у захопливому й змістовному навчальному процесі. Такі ігри легко підлаштовуються під індивідуальні потреби та здібності дитини, враховуючи різні стилі навчання й особисті уподобання [48].

Однією з основних переваг використання ігор в онлайн-навчанні дошкільнят є їхня здатність ефективно підтримувати когнітивний розвиток дітей [49]. Наприклад, головоломки сприяють розвитку просторового мислення та навичок вирішення проблем, тоді як ігри на запам’ятовування допомагають покращити концентрацію та тренують пам’ять.

Окрім розвитку когнітивних навичок, освітні онлайн-ігри можуть також сприяти соціальному становленню дітей дошкільного віку. Взаємодіючі через онлайн-ігри, діти мають змогу спілкуватися з однолітками та розвивати важливі соціальні навички, такі як співпраця, комунікація та емпатія. Вони навчаються працювати разом, чергуватися та ділитися ресурсами, що є ключовими для побудови позитивних стосунків і подальшого успіху в житті [50].

Ігри з елементами рольових сценаріїв сприяють розвитку емоційного інтелекту у дітей, допомагаючи їм краще розуміти різні точки зору. Ігри, що стимулюють дітей ризикувати та експериментувати, сприяють формуванню у них стійкості й впевненості в собі [51]. Цю різницю додатково підтверджують дослідження, що демонструють, як онлайн-ігрове навчання в ранньому дитинстві підвищує мотивацію та залученість дітей у освітній процес. Традиційні методи навчання іноді можуть бути монотонними, що викликає у дітей втрату інтересу та пасивність. На противагу цьому, освітні онлайн-ігри пропонують захопливий та інтерактивний підхід, який сприяє підвищенню мотивації та активній участі дітей у навчальному процесі. Діти, як правило, більш активно включаються в навчальний процес, коли він приносить їм задоволення та викликає інтерес. Онлайн-ігри можна налаштовувати відповідно до різних стилів навчання та інтересів, що забезпечує користь для всіх дітей. Зокрема, ігри з руховою активністю сприяють навчанню дітей з кінестетичним стилем сприйняття, тоді як ігри з використанням візуальних елементів допомагають дітям із візуальним стилем навчання.

Онлайн-ігрове навчання також сприяє розвитку важливих життєвих навичок, таких як критичне мислення, креативність і здатність до адаптації. Ігри можуть бути створені таким чином, щоб заохочувати дітей мислити критично, творчо вирішувати проблеми та швидко адаптуватися до нових умов [55]. Ці навички є важливими в сучасному світі, що постійно змінюється, і допомагають дітям ставати впевненими, самостійними та винахідливими особистостями [56].

Крім того, ігри, орієнтовані на читання, письмо та комунікацію, ефективно підтримують розвиток мовлення та грамотності у дітей. Ігри з елементами розповіді та рольовими компонентами сприяють формуванню наративних здібностей і кращому розумінню текстів [57].

Освітні ігри також можуть бути потужним інструментом для популяризації STEM-напрямків у дошкільній освіті. Вони допомагають дітям засвоювати наукові, технологічні, інженерні та математичні поняття, розвиваючи при цьому логічне мислення, навички вирішення проблем і пізнавальний інтерес до навколишнього світу, що є основою для успіху в цих галузях [58].

Ігрове навчання, особливо в поєднанні з інтерактивними методами, значно сприяє розвитку когнітивних, соціальних та емоційних навичок у дошкільнят. Інтерактивні ігрові підходи, які включають активну участь дітей у процесі навчання, сприяють не лише поглибленню знань, а й розвитку критичного мислення, співпраці та емоційної зрілості. Таким чином, інтерактивне ігрове навчання може стати ефективним інструментом для всебічного розвитку дітей у дошкільних закладах.

Необхідно також звернути увагу на технологію самостійного розвитку, яка спрямована на всебічний розвиток дитини, виховання її самостійності та інтеграцію предметного світу і розумових процесів у свідомості дитини. Для ефективного використання цієї технології важливо застосовувати специфічний підхід, який відповідатиме індивідуальному розвитку дитини, що дозволяє їй самостійно просуватися у розвитку. Унікальність цієї технології полягає в відсутності єдиної програми: кожна дитина йде своїм унікальним шляхом. У дошкільних закладах освіти немає традиційних занять; кожен день починається з зборів, після яких діти самостійно вибирають заняття відповідно до своїх інтересів. Важливою частиною процесу є те, що дії кожної дитини оцінюються іншими дітьми, проте основне завдання полягає в тому, щоб дитина навчилася оцінювати свої досягнення самостійно [36].

Технологія проблемного навчання вирізняється своєю специфікою, оскільки спрямована на розвиток вміння дитини самостійно шукати рішення та розвивати пізнавальні і творчі здібності. Для підвищення активності дітей важливо створити проблему, яка стимулює їх інтерес до навчального матеріалу. У цьому процесі дитина сприймає інформацію не лише через органи чуття, а й через прагнення задовольнити свою потребу в знаннях. Таким чином, навчання стає тісно пов'язаним з її життям і практичною діяльністю [35]

Розглянемо також впровадження та вплив інтерактивних методів навчання дітей рідної мови та мовленнєвого спілкування в Квасилівському закладі дошкільної освіти. Розвиток мовлення у дошкільників є однією з основних завдань для педагогів і батьків, оскільки мовлення має значний вплив на загальний розвиток дитини. В ціальні взаємодії і сприяє успішності в навчанні. Основні аспекти розвитку мовлення у дошкільників включають створення позитивного мовного середовища, активне читання, розширення словникового запасу, спілкування, розвиток слухового сприймання, мовні ігри та вправи, розвиток писемності, заохочення до творчості, спільну активність, позитивний підхід і терпимість.

Для ефективного розвитку мовлення важливо оточувати дитину різноманітними мовними стимулами: книгами, іграми, розмовами, піснями та аудіоматеріалами. Регулярне читання з дитиною сприяє її мовленнєвому розвитку; вибирайте книги з яскравими ілюстраціями і захопливими історіями, обговорюйте прочитане, запитуйте про її враження і думки. Разом з дитиною вивчайте нові слова, пояснюйте їх значення та використовуйтесь їх у різних контекстах. Спілкуйтеся з дитиною якомога більше, уважно слухайте її та відповідайте на питання. Стимулюйте дитину розповідати про свої враження і власні історії. Розвивайте слухове сприймання через прослуховування аудіоматеріалів, таких як аудіокниги і музика, і обговорюйте їх разом. Після прослуховування становіть питання про те, що дитина чула і зрозуміла, що допоможе закріпити отримані знання та навички [32].

Використання різноманітних мовних ігор та вправ сприяє розвитку фонематичної свідомості, артикуляції та розуміння мови. Для розвитку писемності важливо вчити дитину робити перші кроки, такі як малювання букв, цифр і простих слів. Графічні завдання та літературні ігри допомагають удосконалювати мовленнєві та писемні навички.

Розповіді власних історій та створення малюнків або іграшок, що відображають їхні ідеї, сприяють розвитку творчих здібностей дошкільника. Також слід заохочувати дитину до використання творчих виразних засобів, таких як вірші, римування та ігри зі словами.

Для розвитку мовлення допоможуть методи інтерактивного навчання, які передбачають роботу в малих групах (від 2 до 6 дітей) та колективний підхід, коли робота малих груп поєднується з діяльністю усієї групи. Успіх досягнення результатів залежить від внеску кожної дитини, яка виконує своє конкретне творче завдання. До активних методів освітньо-мовленнєвої діяльності відносяться: «Дебати», «Мікрофон», «Загальний проект», «Нові ідеї», «Ток-шоу», «Вікторина», «Моделювання проблемних ситуацій», «За і проти», «Що? Де? Коли?», «А що було б, якби?», «Дискусія», «Бесіда-діалог», «Коло ідей», «Асоціативна квітка», «Дерево рішень», «Уявна картина», «Перевтілення», «Ланцюжок», «Синтез думок», «Мозкова атака» та інші. У практичній діяльності з дошкільниками доцільно використовувати ці інтерактивні методи для розвитку мовлення, мовленнєвого спілкування та мовленнєво-творчих здібностей дітей.

Методи інтерактивного навчання використовують різні техніки для активізації учасників процесу. Ось деякі з них:

1.Техніка «Дебати»: Діти стають у коло і обговорюють задану тему, передаючи мікрофон один одному. Обговорення включає питання і відповіді, що допомагає шукати способи розв'язання проблеми. Наприклад, обговорюється, як допомогти Сергійкові підняти настрій.

2. Техніка «Мікрофон»: Діти утворюють коло і передають імітований або іграшковий мікрофон, висловлюючи свої думки на задану тему. Висловлювання

приймаються і схвалюються, але не обговорюються.

3. Техніка «Удвох»: Діти утворюють пари для виконання завдань, таких як складання казки або творчої розповіді. Після виконання завдання діти по черзі доповідають, а інші обговорюють їхні роботи.

4. Техніка «Ланцюжок»: Діти обговорюють завдання і вносять пропозиції в імітований ланцюжок. Наприклад, складають казку за таблицею або називають об'єкти та їхні властивості, створюючи ланцюжок асоціацій.

5. Техніка «Снігова куля»: Діти об'єднуються в малі групи для обговорення проблемного питання або виконання завдання, домовляючись про послідовність дій і розподіл обов'язків.

6. Техніка «Синтез думок»: Діти працюють у групах над певним завданням, наприклад, малюнком. Один з членів групи розпочинає, а інші допрацьовують завдання, створюючи спільну розповідь.

7. Техніка «Коло ідей»: Кожна дитина або група виконують завдання, наприклад, складають казку по-новому, обговорюють її та вносять нові ідеї чи пропозиції.

8. Техніка «Загальний проект»: Діти об'єднуються в кілька груп, кожна з яких отримує завдання, пов'язане з певним аспектом однієї проблеми. Групи представляють свої проекти та обговорюють їх.

9. Техніка «Асоціативна квітка»: Діти об'єднуються в групи для створення асоціацій навколо центрального поняття, наприклад, «іграшки». Кожна група подає асоціації у вигляді слів або картинок.

10. Техніка «Дерево рішень»: Діти обирають проблему без однозначного розв'язання, малюють схему з проблемою як «стовбуром» та можливими рішеннями як «гілками» і «листочками». Після обговорення групи представляють свої рішення.

11. Техніка багатоканальної діяльності: Діти використовують різні аналізатори (зір, слух, дотик, смак, нюх) для сприймання та обговорення об'єктів на картині, виконуючи творчі завдання на основі цих почуттів.

12. Техніка «Дискусія»: Колективне обговорення складного питання, де діти готуються до обговорення, висловлюють різні погляди та формулюють єдине колективне рішення або рекомендацію.

13. Техніка «Мозкова атака»: Цей метод сприяє розвитку творчого мислення. Учасники спочатку індивідуально розмірковують над проблемою, а потім висловлюють всі можливі варіанти розв'язання, включаючи най неочевидніші. Завдання полягає у вислуховуванні всіх ідей та прийнятті оптимального рішення.

14. Техніка «Бесіда-діалог»: Акцентує увагу на взаємодії між вихователем і дітьми. Вихователь ставить запитання, які допомагають перевірити розуміння матеріалу та забезпечують співучасть дітей у навчальному процесі.

15. Техніка «Моделювання проблемних ситуацій»: Створює спеціально спроектовані ситуації для вирішення конкретних проблем. Це допомагає дітям практично застосовувати набуті знання та навички.

16. Техніка «Вікторина»: Пізнавальна гра з завданнями з різних галузей знань, що сприяє розширенню загальних знань і мовленнєвого розвитку дітей.

17. Техніка «Що? Де? Коли?»: Діти спільно обговорюють і вирішують проблеми, розвиваючи критичне мислення та командну роботу.

18. Техніка «Нові ідеї»: Дозволяє дітям переосмислити відомі казки, змінюючи їх початок, героїв або кінцівку. Після створення нових версій казок діти обговорюють варіанти і складають абсолютно нову казку, зберігаючи тільки назву.

19. Техніка «За і проти»: Допомагає розглянути проблему з позитивних і негативних сторін. Наприклад, при обговоренні теми «зима», діти наводять аргументи «за» і «проти», що допомагає розвивати аналітичні здібності.

20. Техніка «Передбачення»: Пропонує дітям передбачити можливі варіанти розвитку подій або ситуацій. Наприклад, що б сталося, якби зникли всі дерева.

21. Техніка «Показуха»: Командна гра, де одна команда задумує слово і, використовуючи невербальні засоби, представляє його іншій команді, яка має

відгадати це слово.

22. Техніка «А що було б, якби... ?»: Запрошує дітей висловити припущення про альтернативні реальності або ситуації. Наприклад, що б сталося, якби хижі тварини стали вегетаріанцями.

23. Техніка «Уявна картина»: Опис уявної картини, де діти по черзі доповнюють опис, передаючи його один одному. Це розвиває уяву та творчі навички.

24. Техніка «Що можна робити...?»: Навчає усвідомлювати різні функції предметів. Наприклад, як ще можна використовувати олівець.

25. Техніка «Перевтілення»: Рольова гра, де діти уявляють себе предметами або персонажами і презентують свою точку зору, що сприяє розвитку уяви та емпатії.

26. Техніка «Казка навпаки»: Дозволяє скласти казку, замінюючи основні поняття на протилежні. Це розвиває креативність і критичне мислення.

7. Техніка «Колаж»: Створення колажу на задану тему з різних матеріалів і коротке пояснення результатів роботи. Розвиває творчі навички та командну роботу.

28. Техніка «Реклама»: Діти представляють предмет, підкреслюючи його позитивні якості та функції, що розвиває навички переконання та презентації.

Поряд із уже згаданими інтерактивними методами навчання дошкільників, у практиці освітнього процесу активно застосовуються й інші ефективні підходи. До них відносяться творчі завдання, робота в малих групах, різноманітні навчальні ігри (рольові, ділові, ігри-імітації), ігри-змагання для старшого дошкільного віку, інтелектуальні розминки, а також робота з наочними відео- та аудіоматеріалами. Значну роль у навчанні відіграють тематичні діалоги та аналіз життєвих ситуацій.

Практичний досвід показує, що впровадження цих інтерактивних методів сприяє значному покращенню навчання дітей рідної мови і мовленнєвого спілкування. Ці методи не лише сприяють інтелектуальному розвитку, але й допомагають у соціалізації та духовному зростанні дітей, готуючи їх до життя в

демократичному суспільстві та сприяючи активній комунікації.

Досліджувала використання інтерактивних методів Миськова Н.М. Запровадження освітніх реформ та перегляд змісту і форм організації навчання на всіх рівнях системи освіти України створюють потребу в удосконаленні методів взаємодії педагогів з дітьми дошкільного віку. Принципи особистісно орієнтованого, діяльнісного та інтеграційного підходів в освітньому процесі є усталеною практикою в більшості закладів дошкільної освіти. Проте, створення умов для розвитку у дошкільників навичок кооперативної взаємодії, на яких базується діяльність учнів початкової школи, залишається недостатньо поширеним. У контексті Концепції Нової української школи, проєкту Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, а також необхідності забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою, ця проблема потребує особливої уваги. У своїй статті авторка розглядає поняття «взаємодія» та «педагогічна взаємодія», акцентуючи на їхньому значенні у контексті освітнього процесу. Визначено, що педагогічна взаємодія складається з двох основних компонентів: спілкування та діяльності. Окрему увагу приділено різним формам впливу педагога під час взаємодії, зокрема прямому та непрямому впливу. Підкреслено, що непрямий вплив, який реалізується через інтерактивне навчання, є особливо ефективним для дітей дошкільників [39].

Інтерактивне навчання охарактеризовано як специфічна форма організації освітнього процесу, що базується на інтерактивних прийомах, методах і технологіях. Визначено кілька класифікацій цих інтерактивних елементів, що відображає різноманітність підходів до впровадження інтерактивних технологій у навчання.

Розглянуто аспекти вибору інтерактивних вправ, які відповідають віковим можливостям та психологічним особливостям дітей дошкільного віку. Наголошено на важливості дотримання послідовності в застосуванні інтерактивних вправ, а також на поетапному об'єднанні дітей у пари, трійки, четвірки та групи. Важливо підкреслити необхідність забезпечення активної участі кожної дитини та дотримання демократичного стилю взаємодії у процесі

навчання.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій показує, що проблема взаємодії учасників освітнього процесу активно досліджується в науковій літературі. Різні аспекти цієї проблеми були вивчені такими дослідниками, як Ш. Амонашвілі, Г. Бєлєнько, І. Бех, О. Безсонова, Н. Гавриш, Л. Зданевич, С. Іванчук, В. Кремень, Т. Пушкарьова та ін. Наприклад, Л. Божович і Г. Щукіна аналізували особливості формування особистісних якостей у дітей через взаємодію. Ш. Амонашвілі розглянув вплив характеру взаємодії між педагогом і учнями на розвиток особистості, тоді як ідея партнерських відносин у навчальному процесі була досліджена С. Вітвицькою, М. Євтухом та О. Рудницькою.

Що стосується інтерактивних технологій, то їх види та алгоритми застосування в освітньому процесі загальноосвітніх і вищих навчальних закладів були предметом дослідження О. Пометун, Л. Піроженко та інших. Сутність інтерактивних методів була детально висвітлена М. Пащенко, А. Хуторським та іншими авторами. Відома також спроба адаптації класифікацій інтерактивних технологій до потреб освітнього процесу Н. Гончаром [39].

Методична діяльність у сучасних дошкільних закладах повинна фокусуватися на підвищенні професійної компетенції педагогів і їхній мотивації до самоосвіти. Це забезпечить високий рівень якості освітнього процесу, спираючись на особистісно орієнтовані та компетентнісні підходи, а також впровадження сучасних педагогічних технологій.

Практика показує, що інтерактивні технології є особливо ефективними у підтримці креативного та мовленнєвого розвитку дітей. Вони забезпечують постійну взаємодію і активний діалог між дітьми, що сприяє їхньому всебічному розвитку через різноманітність форм організації освітнього процесу — індивідуальну, парну, групову та колективну.

Використання адаптованих ігор і методів, таких як метод суперечностей, розвиває пізнавальну сферу старших дошкільників, допомагаючи їм формувати і розв’язувати суперечності через активну взаємодію з навколишнім світом. Це,

в свою чергу, підкріплює важливість інтеграції сучасних педагогічних технологій у процес навчання для досягнення найкращих результатів у розвитку дітей.

Впровадження ігрових методів і інтерактивних занять у навчання дошкільників робить освітній процес не лише захоплюючим, але й продуктивним. Оскільки кожна дитина має свої індивідуальні потреби та інтереси, адаптація ігрових сценаріїв та навчальних завдань є ключовою для ефективного навчання.

З розвитком технологій ігрове навчання значно еволюціонувало. Від традиційних настільних ігор та головоломок до цифрових і інтерактивних форматів, таких як веб-платформи, мобільні додатки та віртуальні середовища, технології надають нові можливості для адаптивного навчання. Сенсорні пристрої, як планшети і смартфони, забезпечують доступність ігрових методів та можливість миттєвого зворотного зв’язку, що підлаштовується під індивідуальні потреби дітей.

Наукові дослідження підтверджують, що ігрове навчання значно підвищує залученість, мотивацію та результати навчання дітей. Цей підхід сприяє розвитку когнітивних, соціальних і емоційних навичок, включаючи критичне мислення, розв'язання проблем, співпрацю, творчість і цифрову грамотність.

Дослідження Миськової Н.М. підтверджує, що сучасні освітні реформи та перегляд змісту і форм організації навчання в Україні вимагають вдосконалення методів взаємодії між педагогами і дітьми дошкільного віку. Хоча принципи особистісно орієнтованого, діяльнісного та інтеграційного підходів вже стали усталеною практикою у більшості дошкільних закладів, створення умов для розвитку навичок кооперативної взаємодії у дітей дошкільного віку потребує подальшої уваги.

Тож в контексті Концепції Нової української школи та проекту Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, а також необхідності забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою, ця проблема стає особливо актуальною. Належне впровадження інтерактивних методів може

сприяти розвитку у дошкільників навичок співпраці і взаємодії, які є критично важливими для успішної адаптації до навчання в початковій школі.

Законодавча база дошкільної освіти забезпечує безперервність освітнього процесу та створює умови для всебічного розвитку дитини, що вимагає перегляду традиційних підходів та впровадження інновацій. Сучасні педагогічні технології, зокрема інтерактивні методи та ігрові технології, відіграють важливу роль у формуванні когнітивних та комунікативних навичок дошкільників. Інтерактивне навчання сприяє активній участі дітей у процесі та розвитку їхньої самостійності, що допомагає краще засвоювати матеріал і розвивати креативне мислення. Ігрові методи та заняття допомагають дітям вивчати світ через експерименти та дослідження, підвищують рівень їхньої активності та зацікавленості. Завдяки поєднанню сучасних методів навчання, дошкільна освіта стає гнучкою та індивідуалізованою, забезпечуючи всебічний розвиток кожної дитини.

2.2. Порівняння ефективності інтерактивних та традиційних методів навчання у дошкільній освіті

Зміни, які відбуваються в сучасному світі, потребують переосмислення мети та ролі сучасної освіти. Традиційні підходи до навчання, зокрема передача готових знань від викладача до учня, стають менш актуальними. Функціональна значущість і привабливість традиційних методів навчання знижується, адже основним завданням освітнього процесу тепер є не просто передача інформації, а розвиток критичного мислення, навичок самостійного пошуку знань і здатності адаптуватися до швидко змінюваного світу.

Традиційні форми методичної роботи, що базуються на прямій передачі знань, поступово втрачають свою актуальність, оскільки характеризуються низькою ефективністю та недостатнім зворотним зв’язком. Сьогодні важливо активно залучати педагогів до використання інноваційних педагогічних технологій, які ґрунтуються на принципах діалогу, вільного обміну думками та

самостійного засвоєння знань через активну пізнавальну діяльність. Особливо перспективними в цьому контексті є інтерактивні технології. Як зазначає Н. Волкова, інтерактивні технології – це "сукупність методів, засобів та форм організації навчання, що забезпечують активну взаємодію учасників освітнього процесу на основі співпраці та творчої діяльності, спрямованої на досягнення дидактичних цілей" [37].

Інтерактивна взаємодія усуває як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і перевагу однієї точки зору над іншими. В процесі інтерактивного навчання учні розвивають навички демократії, навчаються ефективно спілкуватися, критично мислити та приймати обґрунтовані рішення.

Дослідження, виконані Національним тренінговим центром, демонструють, що інтерактивне навчання значно підвищує рівень засвоєння матеріалу. Це відбувається завдяки тому, що воно впливає не лише на свідомість учня, але й на його емоції та волю, залучаючи до процесу активні дії та практику. Ці висновки було візуалізовано в моделі, відомій як «Піраміда навчання», яка наочно ілюструє різні рівні ефективності засвоєння інформації [29].

Рис. 2.4 Піраміда навчання

З цієї моделі видно, що пасивні методи навчання дають найнижчі результати: лекції забезпечують лише 5% засвоєння, а читання – близько 10%. Натомість інтерактивні підходи виявляються набагато ефективнішими: дискусійні групи сприяють засвоєнню до 50% матеріалу, практика через активну дію – до 75%, а навчання інших або негайне застосування знань може досягати до 90% результативності.

Звісно, це узагальнені статистичні дані, і в окремих випадках результати можуть відрізнятися, але в цілому така тенденція є очевидною для кожного педагога. Однією з причин недостатнього засвоєння учнями матеріалу, що подається на занятті, є швидкість мовлення вчителя та рівень сприйняття його слів дітьми.

Відомі фахівці у сфері кооперативної освіти Д. та Р. Джонсон разом із К. Смітом виділяють кілька ключових проблем традиційного навчання:

-з кожною хвилиною увага учнів знижується;

-такий підхід більше підходить для тих, хто має добре розвинену слухову пам’ять;

-рівень засвоєння фактичного матеріалу залишається низьким;

-існує припущення, що всім учням потрібна однакова інформація і всі вони засвоюють її в однаковому темпі, що в реальності не відповідає дійсності.

Використання візуальних матеріалів на заняттях мови значно покращує запам'ятовування – від 14% до 38%. Американські дослідження довели, що візуальна підтримка під час вивчення слів може підвищити результати на 200%. Окрім цього, використання наочних засобів дозволяє зекономити до 40% часу в порівнянні зі звичайною усною подачею матеріалу. Візуальні елементи не тільки замінюють численні слова, але й втричі ефективніші, ніж їх використання без додаткових засобів [30].

Залучення до процесу навчання як слухової, так і зорової пам'яті збільшує можливість врахувати індивідуальні особливості різних учнів. Це дозволяє ефективніше задовольнити потреби тих, чиї методи сприйняття інформації можуть значно відрізнятися один від одного.

Залучення як слухової, так і зорової пам'яті під час навчального процесу підвищує шанси задовольнити індивідуальні потреби учнів, адже способи сприйняття матеріалу можуть суттєво відрізнятися від дитини до дитини. Проте зосереджуватися лише на цих двох типах пам'яті є недостатньо для повноцінного засвоєння знань.

Набагато цінніше навчити, ніж просто передати інформацію. Хоча другий підхід є простішим, легшим у застосуванні і займає менше часу, його ефективність значно нижча. Можна швидко повідомити учням необхідні факти, але вони так само швидко їх забувають.

Інтерактивне навчання кардинально відрізняється від традиційного підходу. Щоб краще зрозуміти ці відмінності, був проведений порівняльний аналіз обох методів навчання на основі структури навчального процесу І. Харламова. Результати цього порівняння зведені у таблицю 2.2

Таблиця 2.2

Порівняння традиційних і інтерактивних технологій навчання

Компонент	Традиційне навчання	Інтерактивне навчання
Цільовий компонент	Передача знань шляхом простої подачі навчального матеріалу без активного залучення студентів у процес навчання та пізнання.	Сприяння розвитку студента як активного учасника навчального процесу шляхом створення умов, що підтримують глибоке засвоєння знань і реалізацію творчих здібностей.
Мотиваційний компонент	Перевага мотивації, що надходить ззовні.	Присутність сильної внутрішньої мотивації разом із мотивацією до спільної діяльності. Змістовний
Змістовний компонент	Відтворювальне засвоєння матеріалу.	Автономний пошук і здобуття знань.
Компонент операційно-діяльнісного підходу	Переваги усних методів викладання: лекції, бесіди, ілюстрації та демонстрації, а також відтворювальні техніки.	Інтерактивні методи: рольова гра, "акваріум", "мікрофон", "мозковий штурм", дискусія, та ін.

Продовження таблиця 2.2

Компонент контролю і корекції	Викладач здійснює контроль за обсягом вивчення матеріалу, часом і процесом навчання, але зворотний зв'язок з учнями відсутній. У цьому підході викладач виступає єдиним "джерелом" знань.	Викладач контролює обсяг матеріалу та процес навчання, забезпечуючи постійний зворотний зв'язок з учнями. Він виступає як організатор, консультант і координатор навчального процесу.
Результативно-оцінювальний компонент	Існують чіткі критерії для контролю знань педагогом, проте оцінювання часто є формальним, оскільки не відображає реального рівня розвитку учнів. Бракує можливостей для розвитку навичок самоконтролю та самооцінки, що обмежує ефективність навчального процесу.	Оцінювання викладача базується на врахуванні активної участі кожного студента, його прикладених зусиль, здатності до ефективної комунікації та вміння співпрацювати

У сучасному світі особливо цінуються діти, які демонструють гнучке мислення та добре розвинені комунікативні навички. Тому в дошкільній освіті важливо поєднувати традиційні методи з інтерактивними технологіями, аби підвищити мотивацію та стимулювати пізнавальний інтерес малюків. Саме інтерактивні підходи допомагають активізувати діяльність дошкільнят, розвивають їх творче і критичне мислення, здатність спілкуватися, розмірковувати та приймати власні рішення в ігровій формі.

У висновку щодо порівняння ефективності інтерактивних та традиційних методів навчання у дошкільній освіті можна зробити кілька ключових узагальнень. Сучасний освітній процес вимагає зміщення акценту від простої передачі знань до розвитку в дітей критичного мислення, творчих здібностей і навичок самостійного пошуку інформації. Традиційні методи, які базуються на пасивному засвоєнні матеріалу, виявляються менш ефективними через обмежену взаємодію учнів із матеріалом та слабку мотивацію.

Інтерактивні методи, навпаки, сприяють глибшому засвоєнню знань завдяки активній участі учнів у навчальному процесі. Діти отримують можливість самостійно шукати відповіді, брати участь у групових дискусіях, виконувати практичні завдання, що підвищує рівень засвоєння до 90%, згідно з "Пірамідою навчання". Інтерактивні методики також враховують індивідуальні особливості учнів, дозволяючи краще задовольняти їхні потреби в навчанні через залучення різних типів пам’яті та активної участі.

Таким чином, поєднання традиційних і інтерактивних підходів у дошкільній освіті є оптимальним рішенням для підвищення мотивації дітей, розвитку їх комунікативних навичок і творчого мислення. Інтерактивні методи значно ефективніші для досягнення освітніх цілей, адже допомагають дітям не лише отримувати знання, а й застосовувати їх на практиці.

РОЗДІЛ 3
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

3.1. Розробка критеріїв ефективності інтерактивних методів для когнітивного розвитку

Для оцінки ефективності інтерактивних методів навчання у когнітивному розвитку дітей дошкільного віку важливо розробити чіткі та вимірювані критерії. Нижче наведені критерії, які можна застосовувати для аналізу впливу таких методів:

1. Рівень пізнавальної активності є важливим критерієм оцінки того, наскільки діти зацікавлені у процесі навчання, проявляють ініціативу та активно беруть участь в обговореннях і виконанні завдань. Цей показник допомагає визначити ступінь залученості дитини до освітнього процесу і її внутрішню мотивацію до навчання.

Критерієм є наскільки діти зацікавлені у процесі навчання, проявляють ініціативу та активно беруть участь в обговореннях і вправах.

Методом вимірювання буде спостереження за участю дітей у групових завданнях, кількість запитань та власних ідей, які вони висловлюють під час занять.

2. Розвиток критичного мислення:

Критерієм тут можна взяти здатність дітей аналізувати інформацію, робити висновки, вирішувати проблеми, пропонувати альтернативні рішення.

Метод вимірювання тоді є аналіз відповідей дітей на завдання, що вимагають логічного мислення та пошуку рішень (наприклад, групові дискусії чи вирішення проблемних ситуацій).

3. Розширення словникового запасу. Дослідження в сфері розвитку мовленнєвої компетенції у дошкільників показало, що збагачення словникового

запасу є вирішальним фактором для вдосконалення їхніх комунікативних навичок. Виявилося, що інтенсивне мовленнєве зростання та швидке розширення словникового запасу дітей відбувається через активне сприймання навколишнього світу під час спілкування з дорослими та однолітками, а також у процесі взаємодії з соціальним і природним середовищем.

Критерій: Чи збільшується обсяг нових слів і понять, які діти використовують у мові після інтерактивних занять.

Метод вимірювання: Оцінка розмовної активності дітей до і після впровадження інтерактивних методів (рольові ігри, інтерв'ю, групові презентації).

4. Розвиток соціальних навичок. Соціальні навички у дітей становлять основоположний аспект їхнього всебічного розвитку. Вміння взаємодіяти з іншими, усвідомлювати емоції, ефективно вистроювати взаємовідносини та вирішувати конфлікти не лише визначає їх успішність у суспільстві але й формує особистість, здатну до конструктивної співпраці та позитивних знайомств. Дослідимо ключові елементи розвитку цих навичок і їхню значущість для майбутнього дітей.

Критерій: Наскільки діти вчяться співпрацювати, ділитися думками, слухати однолітків і працювати в команді.

Інтерактивне навчання — це спосіб пізнання, який здійснюється через спільну діяльність. Учасники освітнього процесу взаємодіють між собою, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації та оцінюють як дії один одного, так і свою власну поведінку. Цей підхід занурює дітей у реальну атмосферу співпраці для вирішення навчальних проблем, що сприяє розвитку соціальних і когнітивних навичок.

Метод вимірювання: Спостереження за взаємодією дітей у групах, оцінка їхньої здатності до колективної роботи (вибір лідера, розподіл обов'язків у групі).

5. Пам'ять і увага. Пам'ять і увага є важливими критеріями для оцінки когнітивного розвитку дітей. Основними характеристиками уваги є її обсяг,

розподіл, концентрація, стійкість та здатність до переключення. Обсяг уваги визначає, скільки інформації дитина може одночасно утримувати в свідомості. Розподіл уваги стосується здатності виконувати кілька завдань одночасно. Концентрація відображає інтенсивність фокусування на одному завданні, а стійкість – тривалість підтримання цієї концентрації. Переключення уваги – це здатність швидко змінювати фокус між різними об'єктами чи завданнями.

Критерій: Чи покращується здатність дітей запам'ятовувати нову інформацію, концентруватися на завданнях і тримати увагу на певних темах протягом заняття.

Метод вимірювання: Оцінка результатів короткотермінових і довготермінових тестів на запам'ятовування фактів і деталей, а також спостереження за рівнем концентрації під час занять.

6. Креативність і творче мислення:

Критерій: Наскільки діти проявляють творчі підходи до вирішення завдань і пропонують оригінальні ідеї.

Американський вчений Дж. Гілфорд запропонував ключові параметри творчості, серед яких виокремив кілька важливих здібностей. На його думку, до основних аспектів творчого мислення належать такі навички: здатність виявляти та формулювати проблему, генерування великої кількості ідей, продукування різноманітних, оригінальних ідей, нестандартна реакція на зовнішні подразники, удосконалення об'єкта шляхом зміни кількості та якості його деталей, а також здійснення аналізу та синтезу інформації. Ці параметри відображають різні рівні та аспекти творчого мислення, необхідні для розвитку креативності.

Метод вимірювання: Оцінка творчих завдань (малюнки, рольові ігри, самостійне вирішення проблемних ситуацій) і аналіз оригінальності підходів дітей. Отже, ключовою характеристикою творчості є здатність до створення чогось нового, оригінального та нестандартного, яке відрізняється від звичних рішень у певних умовах. У нашому дослідженні творчість будемо розглядати як діяльність людини, результатом якої стає новий та унікальний продукт, що має

як суспільну, так і особистісну цінність. Такий продукт слугує прогресивним чинником для соціального та індивідуального розвитку, стимулюючи подальший поступ у різних сферах життя.

7. Здатність до самостійного навчання: Здатність до самостійного навчання — це важливий критерій розвитку когнітивних навичок дітей дошкільного віку, що характеризує їхню здатність самостійно вирішувати завдання, приймати рішення та контролювати свою навчальну діяльність. У дошкільному віці діти поступово розвивають навички автономного мислення та дій, що є необхідним для майбутнього навчання в школі та самостійного життя.

Цей критерій оцінює рівень незалежності дитини під час виконання навчальних завдань. Самостійне навчання передбачає, що дитина здатна зрозуміти мету завдання, застосувати свої знання для вирішення проблеми, а також прийняти відповідне рішення без постійної допомоги вихователя. Важливо також, щоб дитина могла самостійно планувати свою діяльність, контролювати процес її виконання та оцінювати результат.

Критерієм ефективності інтерактивних методів в цьому аспекті є те наскільки діти здатні самостійно виконувати завдання та приймати рішення без постійної допомоги вихователя.

Метод вимірювання: оцінка виконання індивідуальних завдань проводиться через спостереження за тим, як дитина справляється з завданням, яке вимагає мінімальної допомоги від вихователя. Наприклад, важливо визначити, чи може дитина самостійно виконати творче завдання, дібрати матеріали для гри чи вирішити навчальну задачу. Мінімальне втручання дорослих полягає в аналізі того, наскільки дитина здатна працювати самостійно, отримуючи лише підказки або допомогу від дорослих у мінімальній кількості. Особливо важливо оцінити, чи здатна дитина самостійно виправляти свої помилки та удосконалювати процес виконання завдань. Також слід звернути увагу на тривалість самостійної роботи: це передбачає спостереження за тим, скільки часу дитина здатна працювати без сторонньої допомоги, зберігаючи інтерес і концентрацію на завданні.

8. Рівень рефлексії:

Критерій: Чи вміють діти аналізувати свій досвід і робити висновки про свої дії та навчальні результати.

Метод вимірювання: Спостереження за тим, як діти висловлюються про свої досягнення і труднощі, обговорюють результати занять і навчального процесу в цілому.

9. Здатність до застосування знань на практиці:

Критерій: Чи здатні діти використовувати отримані знання у різних життєвих ситуаціях та застосовувати їх до нових умов.

Метод вимірювання: Аналіз виконання практичних завдань, що вимагають використання вивченого матеріалу (наприклад, застосування знань про природу під час прогулянки або створення проектів).

10. Емоційний розвиток. Дошкільний вік — це ключовий етап у соціалізації дитини, коли вона вперше знайомиться з основами суспільних норм і цінностей. У цей період відбувається активний розвиток її емоційної сфери, яка відіграє вирішальну роль у формуванні особистості та здобутті різних навичок. Саме в цей час дитина встановлює перші соціальні контакти, вчиться взаємодіяти з іншими та розвивати емоційні зв’язки.

Емоції відіграють важливу роль у сприйнятті дитиною навколишнього світу та її реакції на різні ситуації. Здатність щиро виражати радість, розуміти емоції інших, а також чітко формулювати власні бажання й думки — все це формується в дошкільному віці. Емоційна зрілість також визначає, наскільки дитина буде відкрита для взаємодії з мистецтвом, культурою та суспільством загалом. Розвинена емоційна сфера сприяє тому, щоб дитина краще розуміла світ і ефективніше взаємодіяла з ним у майбутньому.

Критерій: Наскільки інтерактивні методи сприяють розвитку емоційної стабільності, здатності виражати емоції та співпереживати іншим.

Метод вимірювання: Спостереження за поведінкою дітей у групі, оцінка їхньої емоційної взаємодії та здатності до емпатії (рольові ігри, обговорення емоційних ситуацій).

Розробка чітких критеріїв для оцінки ефективності інтерактивних методів навчання у когнітивному розвитку дітей дошкільного віку є важливим етапом у вдосконаленні освітнього процесу.

Відповідно для оцінки ефективності інтерактивних методів навчання у когнітивному розвитку дітей дошкільного віку важливо розробити чіткі критерії, що враховують усі аспекти пізнавальної активності та соціалізації. Основними критеріями для аналізу впливу інтерактивних методів є: рівень пізнавальної активності, який відображає зацікавленість дітей у навчанні та прояв їхньої ініціативи; розвиток критичного мислення, що включає здатність аналізувати інформацію і робити висновки; розширення словникового запасу, що виявляється у використанні нових слів та понять; розвиток соціальних навичок, таких як вміння співпрацювати та слухати однолітків; пам'ять і увага, які характеризують здатність запам'ятовувати інформацію та зберігати концентрацію; креативність, що передбачає здатність генерувати оригінальні ідеї та творчі підходи; самостійне навчання, яке відображає здатність дітей самостійно вирішувати завдання; рефлексія, що показує вміння аналізувати власні дії та результати; здатність до застосування знань на практиці, що передбачає використання вивченого у різних ситуаціях; а також емоційний розвиток, який включає здатність виражати емоції та співпереживати. Ці критерії забезпечують всебічну оцінку впливу інтерактивних методів на розвиток когнітивних і соціальних навичок дітей, сприяючи формуванню цілісної, творчої та соціально адаптованої особистості.

3.2. Рекомендації для педагогів щодо впровадження інтерактивних методів навчання у дошкільних закладах

Інтерактивні технології навчання як система включають такі основні елементи: чітко визначені цілі, що формують зрозумілі очікування від навчального процесу та дозволяють оцінювати досягнення учнів як якісно, так і кількісно; відібраний і структурований зміст, який передбачає ретельний вибір і

організацію навчального матеріалу для ефективної його подачі; інтерактивні форми та методи, що є інструментами для організації навчального процесу, стимулюючи активну участь учнів та підкріплюючись відповідними засобами навчання; пізнавальні завдання, що відображають конкретні навчальні дії, спрямовані на досягнення запланованих результатів; а також організаційні та психолого-педагогічні умови, які забезпечують створення сприятливого середовища для ефективного планування і реалізації інтерактивного навчання.

Ключовою педагогічною ідеєю впровадження інтерактивних технологій навчання є стимулювання інтелектуальної активності учнів, актуалізація базових знань, персоналізація навчального процесу, а також надання учням можливості самостійно осмислити важливість отриманих знань для їх подальшого застосування на практиці. Крім того, інтерактивні методи сприяють формуванню позитивного ставлення до навчального предмета.

Інтерактивні методи навчання спрямовані на організацію кооперативного навчання, де індивідуальні завдання перетворюються на спільну групову роботу. Кожен учасник групи робить свій унікальний внесок у загальний результат, а зусилля кожного є важливими та незамінними для досягнення успіху всією групою. Вміння ефективно використовувати різноманітні інтерактивні технології під час навчального процесу сприяє зменшенню емоційної напруги та дозволяє урізноманітнити звичні форми роботи, стимулюючи активність учнів.

Для успішного навчання за допомогою інтерактивних технологій існує п'ять ключових вимог:

1. Позитивна взаємозалежність – учасники групи повинні усвідомлювати, що спільна робота приносить користь кожному з них.
2. Безпосередня взаємодія – група має перебувати у постійному контакті, активно взаємодіючі між собою.
3. Індивідуальна відповідальність – кожен учасник повинен оволодіти матеріалом і допомагати іншим, але не брати на себе чужу роботу.
4. Розвиток навичок командної співпраці – учасники мають оволодіти

навичками взаємодії, як-от розподіл і планування завдань.

5. Оцінювання роботи – група повинна регулярно оцінювати свій прогрес, аналізуючи ефективність спільної діяльності.

«Коли вперше меблі були розставлені по-новому, діти не могли заспокоїтися протягом перших 10-12 хвилин уроку: ніяк не могли знайти собі зручного місця. Добре, що була велика перерва, яка й пішла на адаптацію до нових умов», – так описала ситуацію одна з педагогів, учасниця семінару з інтерактивних методів навчання. Що ж викликало таку реакцію у дітей?

Спробуємо пояснити цей феномен через поняття «зона психологічного комфорту», яке досліджувала британська вчена Дж. Льюїс. Вона зазначає, що діти протягом навчання адаптуються до звичних методів навчання, незмінного середовища у класі та постійних форм діяльності педагога. Вони добре знають «правила гри», закони стандартного уроку, де все зрозуміло й передбачено, і немає місця для чогось нового. Учні створюють собі в цій навчальній моделі певну «зону комфорту», де почуваються в безпеці. Коли вони виходять за межі цієї зони, виникає відчуття непевності, тривоги, дискомфорту та бажання повернутися до звичного.

Це потребує від педагога певних кроків для допомоги дітям адаптуватися до зміненої ситуації. Після процесу адаптації межі їхньої «зони комфорту» розширюються, і вони знову почуваються безпечно та комфортна у нових умовах (див. рис.3.5).

Рис. 3.5. Схема «зона комфорту»

Нове розташування меблів у класі змінило звичний порядок для учнів, позбавило їх можливості користуватися звичними схемами діяльності та створило ситуацію невизначеності, що змусило дітей адаптуватися до нових умов. Саме це викликало описану реакцію. Цікаво, що подібну поведінку можна спостерігати навіть на семінарах для педагогів, хоча в більш стриманій формі.

Застосування педагогом інтерактивних технологій також змінює звичний навчальний процес для учня. Учень перестає бути «пасивним споживачем» знань і стає активним учасником навчання. Інтерактивні методи ставлять його в нову роль, змінюючи характер його діяльності.

Для того щоб учень успішно адаптувався до цих змін, йому потрібно вийти за межі своєї попередньої «зони комфорту», розширити її та почуватися впевнено в нових умовах. Подолання страху перед невідомим, усвідомлення й прийняття нових вимог суттєво впливатиме на успішність його навчальної діяльності.

Для підтвердження цієї думки звернемося до моделі «айсберг» (рис.3.6), яка наочно показує, що в діяльності будь-якої навчальної групи можна виокремити два важливі аспекти: діловий і соціально-психологічний. Ці аспекти взаємопов’язані та мають значний вплив на процес навчання, адже ефективність навчальної діяльності залежить не лише від вирішення завдань, але й від взаємодії між учасниками групи.

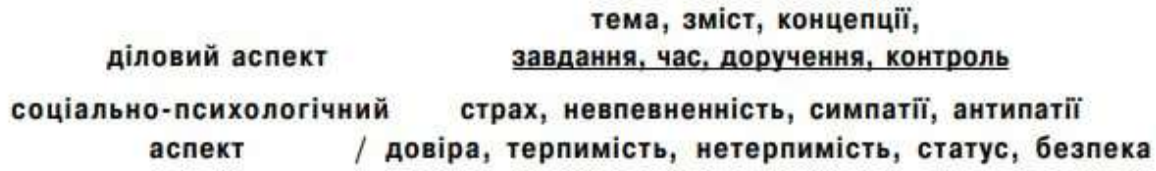

Рис. 3.6 Модель «айсберг»

У дошкільній освіті діловий аспект навчання включає: знайомство дітей із новою інформацією через гру або заняття; виконання різних завдань, наприклад, малювання чи ліплення; запам'ятовування важливих фактів або правил.

Це та частина навчання, яку можна легко помітити. Педагоги часто звертають увагу на те, чи виконала дитина завдання, чи була слухняною. Але якщо зосереджуватися тільки на цьому, можна не врахувати емоційний стан дитини.

Також важливо пам'ятати про "приховану частину" навчання — емоційний аспект, який включає: бажання та страхи дітей і педагога; їхні почуття та настрої;

симпатії до однолітків; довіру чи невпевненість; відчуття безпеки.

Цей аспект впливає на те, наскільки дитина комфортно та безпечно почувається під час занять, і дуже важливий для ефективного навчання.

Отже, успішність роботи на діловому рівні значною мірою визначається гармонією та комфортом у соціально-психологічній сфері.

Дитина буде активною під час заняття, якщо не відчуватиме страху перед тим, що відбувається навколо. Це стосується і її власної діяльності, і дій педагога. Активність малюка зростає, коли під час заняття немає критики його особистості ні від вихователя, ні від інших дітей. Зауваження повинні бути конструктивними й стосуватися тільки того, що дитина робить, а не ким вона є. Важливо, щоб дитина відчувала себе в безпеці, коли будь-який її внесок у навчальний процес визнається та цінується. Тільки в такій атмосфері дитина не буде боятися пробувати нове, вчитиметься експериментувати, відкривати нові моделі поведінки, обирати свою роль у спільній роботі та формувати свою власну точку зору.

Підсумовуючи, для того щоб досягти рівноваги між виконанням завдань і емоційним станом дитини під час навчання, необхідно створити атмосферу затишку та безпеки. Лише в такій сприятливій психологічній обстановці діти зможуть поступово звикнути до нових умов, які виникають при використанні інтерактивних методів навчання. Це допоможе їм краще адаптуватися та активніше брати участь у навчальному процесі.

Впровадження інтерактивного навчання вимагає від педагога створення особливих умов, які відкривають нові можливості для організації навчального процесу. До таких умов належать різноманітні форми спілкування, що використовуються в процесі навчання, позитивна та доброзичлива атмосфера у групі під час занять, спільні правила співпраці, які педагог створює разом з дітьми, спеціальне розташування меблів, що сприяє взаємодії, а також наявність різноманітного обладнання та матеріалів, які можна використовувати під час занять для підтримки активної діяльності дітей.

Як вже було сказано інтерактивне навчання передбачає багато різних форм спілкування. У такій атмосфері учні спілкуються не лише з педагогом, а й між собою, що робить навчання більш цікавим і насиченим. У цьому процесі педагог стає одним з учасників, а не лише ведучим. Багатостороннє спілкування допомагає уникати жорстких протилежностей і дає можливість всім висловлювати свої думки, що створює більш відкриту і дружню атмосферу для навчання.

Під час такого спілкування учні можуть вільно ділитися своїми думками та почуттями на задану тему. Вони мають можливість висловити свої висновки і послухати думки не лише педагога, а й своїх товаришів. Використання багатостороннього спілкування допомагає залучити всіх дітей до навчального процесу. Відома дослідниця Дж. Шерман підкреслює, що важливо надавати учням більше можливостей взаємодіяти один з одним і з дорослими, зокрема з педагогом. Психологи також наголошують на важливості спілкування між учнями, адже навчання один від одного може бути дуже ефективним способом засвоєння нових знань.

Створити в класі дружню психологічну атмосферу вчитель може вже на етапі представлення програми майбутньої діяльності. Існують різні способи, як педагоги можуть розповісти учням про новий предмет або курс. Деякі вчителі обмежуються лише назвою теми і коротким переліком занять, тоді як інші детально описують, чим саме будуть займатися, які завдання на них чекають та які результати очікуються. Важливо не лише говорити про один урок, а

показати, як ця тема або розділ буде розвиватися протягом усього навчання.

Якщо вчитель використає спеціальні методи під час представлення програми, це допоможе зробити процес більш захоплюючим і зрозумілим для дітей. Візуальні елементи і інтерактивні моменти можуть додати яскравості та цікавості, зацікавлюючи учнів ще до початку уроків!

Відкрита позиція педагога та детальне представлення програми спільної діяльності допомагають створити комфортну атмосферу в класі. Це дозволяє дітям відчути впевненість у своїх силах і зменшує страх перед новими завданнями. Щоб реалізувати цю ідею, вчителю варто на початку уроку розповісти учням про його мету — чого вони мають досягти наприкінці. Це допоможе дітям зрозуміти, що від них очікується. Ознайомити учнів із завданнями, які будуть виконувати під час використання різних методів. Важливо, щоб діти знали, що ці методи не призначені для контролю, а допомагають їм краще організувати свою роботу. Пояснити, чому обрані саме ці методи для вивчення теми. Діти повинні усвідомлювати, що ці технології допомагають їм глибше зрозуміти матеріал. Зосередити увагу на особливостях кожної технології. Наприклад, на етапі індивідуальної роботи важливо не відволікатися на розмови, щоб кожен міг зосередитися на завданні. Розказати про етапи роботи та надати пам'ятку. Учні мають бачити, що їх чекає, і готуватися до наступних дій. Відповісти на запитання учнів. Це допоможе уникнути непорозумінь під час роботи та зробить навчання більш зрозумілим і комфортним.

Наступним кроком у діяльності педагога є «знайомство», яке допомагає не лише дізнатися імена учнів, а й створити доброзичливу атмосферу в класі. Використовуючи інтерактивні технології, педагог може провести знайомство, що сприяє згуртуванню колективу і залученню дітей до спільної роботи. Важливо, щоб цей процес проходив без суперництва і недовіри, адже атмосфера довіри, як зазначає американський психолог Р. Чалдіні, покращує ставлення один до одного.

Якщо перше враження буде позитивним, педагогові буде легше організувати ефективну роботу в класі та уникнути поділів на «ми» і «вони». Знайомство слід використовувати не лише в новому класі, але й у вже сформованому колективі, щоб налагодити відкриті стосунки між учителем і учнями, а також між самими учнями. Наприклад, проведення знайомства після канікул допоможе дітям швидше повернутися до спільної роботи.

Педагог може організувати знайомство на початку навчального року або коли приходить до нового класу. Важливо завжди звертати увагу на емоційний стан і свій, і учнів. Для цього можна використовувати різні технології, які допоможуть зрозуміти, як почуваються діти і з яким настроєм вони прийшли на заняття.

Діагностика емоційного стану учнів допомагає педагогові зрозуміти їхні проблеми та труднощі в спілкуванні та взаємодії. Знаючи, які емоції переважають у дітей, вчитель може краще організувати заняття. Наприклад, якщо учні відчувають страх перед заняттям, педагог може поговорити з ними, допомагаючи налаштуватися на виконання завдання.

Діти можуть мати різні побоювання щодо майбутніх занять. Тому перед початком уроку корисно запитати їх про очікування та переживання. Це дозволить вчителеві краще зрозуміти, як діяти далі. Наприклад, учні можуть переживати, чи вистачить часу для вивчення теми або як попередні заняття вплинуть на їх емоційний стан.

Також важливо, що кожен учень приходить на урок зі своїми сподіваннями: чи буде їм цікаво, чи оцінить їхню працю

Важливо завжди повертатися до того, що ми дізналися про очікування учнів, і аналізувати, як проходять заняття. Педагог може звернути увагу на кілька моментів: чи відповідає стиль викладу та зміст уроку потребам дітей; чи враховуються їхні запитання, які вони поставили на початку уроку; та чи не викликають дії вчителя відчуття страху чи недовіри.

Щоб допомогти дітям подолати страхи, корисно встановити правила поведінки під час уроку. Наприклад, деякі діти можуть не висловлюватися, бо бояться критики з боку однокласників. Тому важливо разом з учнями визначити правила зворотного зв'язку та норми спільної роботи.

Г. Андрєєв у своїй книзі «Соціальна психологія» говорить про те, що норми спільної групової роботи — це правила, які розробляє група і які повинні дотримуватися всі її члени, щоб спільна діяльність була успішною. У традиційній педагогіці вчитель зазвичай знайомить учнів з такими правилами, які регламентують, як проходитимуть заняття, наприклад, що потрібно дотримуватися тиші, не відволікатися, вести записи і виконувати завдання.

Проте, ці правила часто можуть створювати умови, де учні стають пасивними спостерігачами. У такій ситуації вчитель виступає єдиним авторитетом, і якщо порядок порушується, йому доводиться відстоювати свої вимоги.

Для ефективного інтерактивного навчання важливо встановити нові правила, які допоможуть учням активно взаємодіяти один з одним і створити атмосферу комфорту й безпеки. Наприклад, прості правила можуть включати: не оцінювати висловлювання інших, говорити тільки від свого імені, бути конструктивними в обговореннях. Такі норми допоможуть дітям відчувати себе вільно та впевнено під час спільної роботи [9].

Важливо, щоб учитель звертав увагу на встановлення норм спільної діяльності вже на перших заняттях. Це допоможе йому орієнтуватися на ці правила протягом усього навчального року. Заняття повинні проходити в атмосфері пошуку і відкритості, де вчитель і учні ставлять одне одному запитання, обговорюють проблеми та ухвалюють рішення разом.

Учні отримують різні ролі під час виконання завдань, активно застосовують свої знання та навички: роблять припущення, збирають і впорядковують інформацію, ставлять під сумнів висновки та перевіряють джерела. Учитель більше радить, ніж критикує, що допомагає дітям краще орієнтуватися у своїй діяльності.

В інтерактивному навчанні вчитель підтримує учнів, але лише в тій мірі, в якій це необхідно. Він слідкує за тим, як учні навчаються, які методи використовують, і як спілкуються. Діти навчаються контролювати своє навчання та покращувати результати. Учителі поступово надають учням більше незалежності, коли бачать, що вони готові до цього. Таким чином, створюється навчальне середовище, де учні відчувають себе в безпеці і вільно можуть пробувати нові завдання. Навіть невдалі спроби можуть призвести до успіху, адже в такій атмосфері важливо не боятися помилок.

Важливо підкреслити, що інтерактивні методи не слід вважати просто засобом для розваги учнів на заняттях. Хоча створення позитивної психологічної атмосфери є важливим аспектом навчального процесу, цього недостатньо для досягнення успіху. Як зазначають експерти, не можна приховати відсутність компетентності у змістовному та методичному аспектах, просто заповнюючи заняття різними методами. Навіть найсучасніші або нетрадиційні методи не можуть самі по собі гарантувати ефективність навчання. Успіх освітнього процесу залежить від ретельно продуманого і відповідно застосованого підходу, поєднаного з глибоким знанням теми. Лише так можна забезпечити цілеспрямований розвиток навчальної ситуації [8].

Навчальний простір має бути організований так, щоб співпраця та комунікація між учнями відбувались природно та без зусиль. Усе, що знаходиться в класі — меблі, обладнання та навчальні матеріали — повинно сприяти інтерактивній діяльності. Щоб зрозуміти, як це впливає на успіх навчання, звернемося до концепції спеціалізованих кабінетів у школах. Багато вчителів вважають, що заняття з математики у класі співу є незручними, але такі кабінети створюють умови для різноманітності методів навчання і допомагають вчителям краще організовувати заняття.

Розташування меблів також має велике значення. Наприклад, у форматі "клас" з'являється можливість розмістити багато учнів, вчитель займає центральне місце, а також створюється єдиний центр уваги. Це дозволяє використовувати дошку для записів та організовувати роботу в парах.

При цьому не потрібно, щоб кожен клас був оснащений найсучаснішою технікою. Навчальний простір можуть створювати як вчителі, так і учні, використовуючи різноманітні матеріали: плакати, результати групових робіт, саморобні навчальні засоби. Коли учні приходять у клас, наповнений їхніми творами, вони занурюються в атмосферу навчання, що стимулює їхню активність і зацікавленість.

Використання інтерактивних технологій передбачає певні вимоги до структури уроку, яка зазвичай складається з трьох основних частин. Перша частина — вступна, яка має на меті мотивувати учнів до навчання, актуалізувати їхні попередні знання та уявлення, а також представити тему і очікувані результати. Друга частина — основна, в якій учні опановують новий матеріал, активно залучаючи свої знання та вміння. Третя частина — підсумкова, в якій відбувається систематизація й узагальнення засвоєного, а також рефлексія процесу навчання та оцінка результатів уроку. Ця структура сприяє ефективному засвоєнню знань і формуванню навичок у учнів, забезпечуючи активну участь у навчальному процесі [9].

Перед тим як використовувати будь-який метод інтерактивного навчання, педагогу важливо дізнатися, чи мають учні досвід участі в подібних заняттях. Це допоможе вчителю краще налаштувати урок, зробити його більш зрозумілим і комфортним для дітей. Якщо учні вже знайомі з певними формами роботи, вони зможуть швидше включитися в процес, ділитися своїми думками та ідеями, що зробить навчання більш цікавим і ефективним.

Обираючи методи навчання, вчителю важливо подумати про свій власний стиль викладання. Це допоможе зрозуміти, як краще взаємодіяти з учнями та організувати їх спільну роботу. Наприклад, деякі педагоги можуть віддавати перевагу більш активному спілкуванню, тоді як інші можуть обрати спокійніший підхід. Розуміння свого стилю допоможе вчителю створити комфортну атмосферу, де дітям буде цікаво спілкуватися один з одним і ділитися своїми думками.

Вибір методу навчання — це важливий етап, який не може бути випадковим. Вчитель повинен чітко розуміти, які цілі він ставить перед собою та учнями, а також які результати хоче досягти. Спочатку варто визначити, які знання діти повинні отримати з уроку, чому вони мають навчитися, і які почуття чи емоції повинні виникати під час навчання.

Кожен метод має свої переваги і може допомогти учням засвоїти різні елементи: знання, вміння, цінності та досвід творчої діяльності. Щоб правильно оцінити метод, вчитель повинен мати власний досвід його використання та дотримуватися інструкцій щодо його застосування. Також важливо прогнозувати, які результати можуть бути досягнуті за допомогою вибраного методу, щоб створити для дітей продуктивну навчальну атмосферу.

Приклади вправ, що базуються на інтерактивних методах представлені у додатках до роботи.

Інтерактивні технології навчання є потужним інструментом, що трансформує традиційний навчальний процес. Вони спрямовані на активізацію інтелектуальної діяльності учнів, їхню участь у навчанні та формування позитивного ставлення до предмета. Застосування інтерактивних методів передбачає не лише ретельну організацію навчального матеріалу, а й створення сприятливих умов для взаємодії учнів між собою та з педагогом.

Ключовими аспектами впровадження інтерактивних технологій є: чітко визначені цілі, відповідний зміст, інтерактивні форми і методи, а також пізнавальні завдання. Успішність інтерактивного навчання залежить від дотримання кількох важливих вимог, серед яких — позитивна взаємозалежність учасників, безпосередня взаємодія, індивідуальна відповідальність, розвиток командної співпраці та регулярне оцінювання роботи.

Процес адаптації дітей до нових умов навчання, таких як зміна розташування меблів або використання нових методів, демонструє важливість комфортної психологічної обстановки. Важливо створити «зону психологічного комфорту», де діти можуть відчувати себе безпечно та впевнено, що сприяє їх активному залученню у навчання.

Педагог, впроваджуючи інтерактивні технології, стає не лише організатором навчального процесу, але й учасником, що підтримує учнів у їхній діяльності. Успіх інтерактивного навчання значною мірою визначається гармонійним поєднанням ділового та емоційного аспектів навчального процесу. Лише у сприятливій атмосфері учні можуть активно досліджувати нові знання, формувати свою точку зору та адаптуватися до змін, що веде до більш ефективного навчання.

Під час дослідження мною виокремлено такі педагогічні рекомендації щодо впровадження інтерактивних технологій: необхідно стимулювати інтелектуальну активність учнів, надавати можливість дітям самостійно усвідомити важливість отриманих знань, залучати їх до спільної взаємодії для досягнення кращих результатів, формувати розуміння індивідуальної відповідальності кожного, налаштовувати дітей на командну роботу та проводити аналіз ефективності проведеної роботи.

Також педагог повинен допомогти дітям адаптуватися, розширюючи їхню зону комфорту, щоб вони почувалися впевнено і комфортно в нових умовах, а також налаштовувати на позитивну психологічну атмосферу. Важливо звертати увагу на страхи дітей та враховувати емоційний аспект, їхні почуття та настрої, оскільки це впливає на ефективність навчання. Критика особистості дитини неприпустима — необхідно робити лише конструктивні зауваження. Педагог повинен разом з дітьми створювати спільні правила співпраці.

Важливу роль також відіграє зміна розташування меблів, що сприяє кращій взаємодії, а також наявність різноманітного обладнання та матеріалів для активного навчального процесу. Педагог має створити дружню та відкриту атмосферу для навчання, де діти зможуть висловлювати свої думки, робити висновки. Перед використанням будь-яких методів важливо заздалегідь ознайомити учнів із завданням, пояснити, чому воно було обране, розповісти про етапи роботи. Обов’язково провести знайомство між дітьми для подальшої згуртованої роботи, завжди запитувати їх про очікування та побоювання, а також проводити діагностику емоційного стану. Варто надавати дітям

можливість ставити запитання, обговорювати проблеми та шукати спільні рішення.

Кожен педагог має шукати свій стиль викладання — це допоможе створити комфортну атмосферу. Вчитель повинен чітко розуміти, які цілі ставить перед собою та учнями, а також яких результатів хоче досягти.

Наостанок, рекомендую постійно вдосконалюватися: стежити за новинками в галузі освітніх технологій і впроваджувати їх у свою практику; співпрацювати з колегами для обміну досвідом і спільного пошуку рішень; залучати учнів до процесу навчання, надаючи їм більше відповідальності за своє навчання та заохочуючи до самостійної роботи. Використання інтерактивних технологій навчання є інвестицією в майбутнє, оскільки воно готує учнів до життя в динамічному і постійно змінюваному світі.

ВИСНОВКИ

Інтерактивне навчання є ефективною формою організації освітнього процесу, яка створює сприятливе середовище для розвитку дітей, надаючи можливість кожній дитині реалізувати свій інтелектуальний потенціал і відчути успіх. Сприяє розвитку когнітивний здібностей. Активна взаємодія в групах різного формату дозволяє дітям не лише здобувати знання, а й розвивати важливі соціальні навички. Багато наукових досліджень підтверджують, що використання інтерактивних методів значно покращує якість навчання, сприяє кращому засвоєнню матеріалу, підвищенню інтересу до навчання. Важливою перевагою такого підходу є можливість організації діалогу, що сприяє не лише передачі знань, а й розвитку комунікативних навичок, критичного мислення та вміння співпрацювати.

Когнітивний розвиток — це психічний процес, що включає в себе поступове формування і вдосконалення пізнавальних функцій, таких як сприймання, пам'ять, мислення, увага, уява, мовлення та навчання.

Когнітивний розвиток є складовою частиною загального розвитку особистості, і відбувається на різних етапах життя, починаючи від народження і до дорослості. У дітей дошкільного віку цей процес особливо інтенсивний, оскільки саме в цей період закладаються основи для подальшого навчання та соціалізації.

Когнітивний розвиток дитини відбувається шляхом поступового вдосконалення її пізнавальних структур, що дає змогу краще розуміти сутність явищ і засвоювати наукові поняття. Інтерактивні методи навчання відіграють значну роль у цьому процесі, адже вони сприяють активному залученню дитини до освітнього середовища. Завдяки інтерактивним підходам діти мають змогу безпосередньо взаємодіяти з навчальним матеріалом, що допомагає розрізняти важливі й другорядні ознаки об’єктів, стимулює розвиток критичного мислення та сприяє формуванню наукових знань. Такі методи створюють умови для

глибшого осмислення інформації та розвитку когнітивних умінь, що є основою успішного навчання в дошкільному віці.

Програма когнітивного розвитку дитини повинна бути спрямована на зону найближчого розвитку, зосереджуючись на вдосконаленні розумових процесів і логічних операцій, а також на розвитку таких пізнавальних процесів, як сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, уява, моторика та увага. Особливу роль у цьому відіграє мотиваційний аспект навчання, який має бути змістовним і цікавим для дитини. Ефективне впровадження сучасних освітніх технологій, зокрема інтерактивного навчання, сприяє всебічному розвитку дитини, стимулюючи її активність та зацікавленість у навчальному процесі. Інтерактивні методи дозволяють дітям ефективно розвивати навички критичного мислення, що є необхідними для успішного когнітивного розвитку. Через моделювання реальних ситуацій, групову роботу і рольові ігри, діти навчаються адаптуватися до нових умов, вирішувати проблеми та співпрацювати, що сприяє їхній соціалізації й формуванню важливих особистісних якостей.

Впровадження інтерактивних методів у дошкільній освіті може стати основою для розвитку у дітей навичок співпраці та взаємодії, які є ключовими для успішної адаптації в шкільному середовищі. Сучасна законодавча база підтримує безперервність освітнього процесу та створює умови для гармонійного розвитку дітей, що потребує переосмислення традиційних методів і активного застосування інноваційних підходів. Використання сучасних педагогічних технологій, таких як інтерактивні та ігрові методи, суттєво сприяє формуванню когнітивних і комунікативних навичок у дошкільників. Інтерактивне навчання стимулює активну участь дітей, розвиває їхню самостійність і підтримує творче мислення, що допомагає ефективно засвоювати матеріал. Завдяки ігровим методам діти пізнають світ через експериментування і дослідження, що підвищує їхню активність та зацікавленість. Інтеграція сучасних освітніх підходів робить дошкільну освіту більш гнучкою та орієнтованою на індивідуальні потреби, сприяючи

повноцінному розвитку кожної дитини.

Порівнюючи інтерактивний та традиційний методи дійшла висновку про ефективність інтерактивних методів навчання у дошкільній освіті Сучасний освітній процес вимагає зміщення акценту від простої передачі знань до розвитку в дітей критичного мислення, творчих здібностей і навичок самостійного пошуку інформації. Традиційні методи, які базуються на пасивному засвоєнні матеріалу, виявляються менш ефективними через обмежену взаємодію учнів із матеріалом та слабку мотивацію.

Інтерактивні методи, навпаки, сприяють глибшому засвоєнню знань завдяки активній участі учнів у навчальному процесі. Діти отримують можливість самостійно шукати відповіді, брати участь у групових дискусіях, виконувати практичні завдання, що підвищує рівень засвоєння до 90%, згідно з "Пірамідою навчання". Інтерактивні методики також враховують індивідуальні особливості учнів, дозволяючи краще задовольняти їхні потреби в навчанні через залучення різних типів пам’яті та активної участі.

Інтерактивні методи значно ефективніші для досягнення освітніх цілей ніж традиційні, адже допомагають дітям не лише отримувати знання, а й застосовувати їх на практиці.

У результаті для оцінки ефективності інтерактивних методів навчання у когнітивному розвитку дітей дошкільного віку важливо розробити чіткі критерії, що враховують усі аспекти пізнавальної активності та соціалізації. Основними критеріями для аналізу впливу інтерактивних методів є: рівень пізнавальної активності, який відображає зацікавленість дітей у навчанні та прояв їхньої ініціативи; розвиток критичного мислення, що включає здатність аналізувати інформацію і робити висновки; розширення словникового запасу, що виявляється у використанні нових слів та понять; розвиток соціальних навичок, таких як вміння співпрацювати та слухати однолітків; пам'ять і увага, які характеризують здатність запам'ятовувати інформацію та зберігати концентрацію; креативність, що передбачає здатність генерувати оригінальні ідеї та творчі підходи; самостійне навчання, яке відображає здатність дітей

самостійно вирішувати завдання; рефлексія, що показує вміння аналізувати власні дії та результати; здатність до застосування знань на практиці, що передбачає використання вивченого у різних ситуаціях; а також емоційний розвиток, який включає здатність виражати емоції та співпереживати. Ці критерії забезпечують всебічну оцінку впливу інтерактивних методів на розвиток когнітивних і соціальних навичок дітей, сприяючи формуванню цілісної, творчої та соціально адаптованої особистості.

У контексті дослідження ефективності впливу інтерактивних методів навчання на когнітивний розвиток дітей дошкільного віку, важливо відзначити педагогічні рекомендації, що сприяють оптимізації цього процесу. Для досягнення кращих результатів необхідно стимулювати інтелектуальну активність дітей, заохочуючи їх до самостійного усвідомлення важливості отриманих знань та залучаючи до спільної взаємодії. Це допомагає розвивати важливі когнітивні навички, такі як здатність до критичного мислення, аналізу інформації та розв'язання проблем. Формування розуміння індивідуальної відповідальності і командної роботи є ключовим для ефективного засвоєння матеріалу та розвитку соціальних навичок.

Педагог повинен активно підтримувати адаптацію дітей до нових умов, розширюючи їх зону комфорту, створюючи позитивну психологічну атмосферу, яка сприяє ефективному навчальному процесу. Залучення емоційного аспекту навчання, врахування страхів і почуттів дітей є важливим для досягнення максимального когнітивного розвитку, оскільки емоційний стан впливає на здатність до концентрації і засвоєння нових знань. Діти повинні відчувати підтримку і бути впевненими у своїх силах, що допомагає розвивати їхню самостійність і креативність.

Крім того, важливо змінювати фізичне середовище навчання — організувати простір таким чином, щоб він сприяв кращій взаємодії і активності дітей. Використання різноманітних матеріалів і обладнання для навчання дозволяє створити багатогранне середовище, яке підтримує розвиток пізнавальних і соціальних навичок дошкільників. Відповідно до цього, педагог

має чітко визначити мету та очікувані результати, надаючи дітям можливість обговорювати завдання і знаходити спільні рішення, що формує їхнє критичне і творчі мислення.

Розвиток інтерактивних технологій у навчанні передбачає не лише вдосконалення педагогічних підходів, але й активну співпрацю з колегами для обміну досвідом. Оскільки інтерактивні методи навчання є потужним інструментом у розвитку когнітивних і соціальних навичок дошкільників, постійне вдосконалення педагогічних практик та використання нових технологій є необхідним для підготовки дітей до майбутнього, що постійно змінюється.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf.

2. Бондар С. П. Методи навчання: традиції та інновації. Біологія і хімія в школі. 2000. № 5.С. 13–17.

3. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.

4. Блог вихователя логопедичних груп. URL: https://pomoshnica-logopeda.blogspot.com/p/blog-page_5.html.

5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

6. Зубенко О. В., Медведєва С. О. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному вузі. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2008. № 4. С. 119–122.

7. Кушнір Т. І. Використання інтерактивних методів навчання під час вивчення синтаксису в загальноосвітніх навчальних закладах. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31). С. 545–549.

8. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : НВК-Ліцей, 2007. 144 с. URL: https://nvk-licey.at.ua/.

9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

10. Пометун О. І., Пироженко Л. В., Біда О. А. Застосування інтерактивних технологій у навчанні молодших школярів: методичний посібник для вчителів початкової школи. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2011. 304 с.

11. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології. Харків : Основа, 2003. 80 с.

12. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. 616 с.

13. Максимюк С. П. Педагогіка: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2009. 670 с.

14. Фіцула М. М. Педагогіка: посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

15. Ягупов В. В. Педагогіка: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2002. URL: http://eduknigi.com (дата звернення: 15.07.2024).

16. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. 616 с.

17. Прохоренко Л. І. Дитина із трудношами у навчанні. Київ : Літера ЛТД, 2019. 48 с.

18. Войцеховська О. Педагогіка і психологія професійної освіти. Львів, 2012. 10 с.

19. Тадеєва М. Теоретико-методичні засади формування операційних умінь здобувачів освіти в наукових ліцеях. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика.* 2(104). 2022. С. 173-186. URL: https://doi.org/10.33216/2220-6310/2022-104-2-173-186 (дата звернення: 11.08.2024).

20. Заброцький М. М. Психологія особистості: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Освіта України, 2009. 7 с.

21. Козлов Н. І. Когнітивні та афективні процеси. *Психологічна енциклопедія практичної психології.* – URL: http://psychologis.com.ua/kognitivnye_i_affektivnye_processy.htm (дата звернення: 07.07.2024).

22. Психологічнв аспекти розвитку когнітивних здібностей у дітей – важливість і шляхи прокращення. URL: https://psyhologist.com.ua/psixologichni-aspekti-rozvitku-kognitivnix-zdibnostej-u-ditej-vazhlivist-i-shlyaxi-pokrashennya (дата звернення: 12.07.2024).

23. Трофімов Ю. Л., Рибалка В. В., Гончарук П. А., Кириленко Т. С., Кудріна Т. С., Перепелиця П. С., Алексєєва М. І., Рудоміно-Дусятська О. В. Психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид., стер. Київ: Либідь, 2001. 558 с.

24. Ушакова І. М. Курс лекцій з психології розвитку. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/e-books/006/pb.htm (дата звернення: 21.07.2024).

25. Пашукова Т. І., Допіра А. І., Дьяконов Г. В. Практикум із загальної психології. Київ : Знання, КОО, 2016. С. 9–23.

26. Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головко. Київ : Либідь, 2007. 373 с.

27. Очеретяна Л. О. Роль педагога у формуванні пізнавальних здібностей дошкільників. URL: http://medicua.org/zabezpechennya-piznavalenogo-rozvitkuosobistosti-ditini-doshk.html?page=20 (дата звернення: 21.07.2024).

28. Голубцова І. А. Впровадження інтерактивних технологій. *Організація навчально-виховного процесу*. 2007. № 9. С. 161–173.

29. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології. Харків : Основа, 2003. 80 с.

30. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків : Основа, 2003.

31. Софій Н. З. Інноваційні методи навчання та викладання: теоретичне підґрунтя та методика використання. Київ : Проект «Рівний доступ до якісної освіти», 2007.

32. Ревуцька О. В. Інноваційні технології в навчанні осіб з особливими потребами. *Управління в освіті* : збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., 14–16 квітня 2011 року / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти [та ін.]. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 300 с.

33. Рібцун Ю. В. Мовленнєві намистинки для маленької дитинки : навч.-метод. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2010. 160 с.

34. Шахіна І. Ю., Садова Д. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті: переваги та особливості використання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: "Педагогічні науки". № 1. 2020. URL: https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/236-240 (дата звернення: 13.08.2024).

35. Грицишина Т. І. Інноваційна освіта – дошкільнятам. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* № 3. 2017.

36. Шовкопляс О. М. Управління інноваційною оздоровчою діяльністю в закладі дошкільної освіти. *Молодий вчений*. № 2 (1). 2018.

37. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: технологічний аспект. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Вип. 3. 2014.

38. Волкова Н. Інтерактивні технології навчання у вищій школі. – Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018.

39. Інтерактивні методи навчання дітей рідної мови і мовленнєвого спілкування. Квасилівський ЗДО. URL: http://leleka.rv.ua/interaktyvni-metody-navchannya-ditey-ridnoyi-movy-i-movlennyevogo-spilkuvannya.-metodychni-rekomendaciyi-dlya-vyhovateliv.html (дата звернення: 7.09.2024).

40. Міскова Н. Використання інтерактивних вправ у взаємодії з дошкільниками. URL: https://www.researchgate.net/publication/348662857_VIKORISTANNA_INTERAKTIVNIH_VPRAV_U_VZAEMODII_Z_DOSKILNIKAMI_USE_OF_INTERACTIVE_EXERCISES_IN_INTERACTION_WITH_PRE-SCHOOLERS (дата звернення: 15.09.2024).

41. Алотайбі М. С. Ігрове навчання в дошкільній освіті: систематичний огляд і мета аналіз.URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC11018941/ (дата звернення: 21.11.2024).

42. Бехнамнія Н., Камсін А., Ісмаїл М. А. Б. Ландшафт досліджень використання цифрових ігрових навчальних програм для виховання креативності серед дітей молодшого віку: огляд. *Подумайте. Навички Твор*. – Вип. 37. 2020. DOI: doi: 10.1016/j.tsc.2020.100666.

43. Півець М. Грай і навчайся: потенціал ігрового навчання. *Навчальні технології.* 2007. Т. 38. С. 387–393. DOI: 10.1111/j.1467-8535.2007.00722.x.

44. Шамір Х., Поклінгтон Д., Фіхан К., Йодер Е. Ігрове навчання для молодших школярів. *Міжн. Ж. Вч. Навчати*. 2019. Т. 5. № 3. С. 206–212. DOI: 10.18178/ijlt.5.3.206-212.

45. Парк Дж. Х., Парк М. Моделі користування смартфоном та проблемне користування смартфоном серед дітей дошкільного віку. *PLoS One.* Вип. 16. 2021. DOI: 10.1371/journal.pone.0244276.

46. Папанастасіу Г., Дрігас А., Скіаніс К. Серйозні ігри для дошкільної та середньої школи. *Техніка. Навчання. Людина*. 2022. Т. 2. № 3. С. 1–18. DOI: 10.47577/teh.v2i3.7365.

47. Анастасіадіс Т., Лампропулос Г., Сіакас К. Навчання на основі цифрових ігор і серйозні ігри в освіті. *Міжн. J. Adv. Sci. рез. Енгін*. Т. 4. 2018. С. 139–144. DOI: 10.31695/IJASRE.2018.33016.

48. Gurholt K. P., Sanderud J. R. Цікава гра: Дослідження природи дітьми. *J. Adv. Навч. Навчання на природі*. 2016. Т. 16. С. 318–329. DOI: 10.1080/14729679.2016.1162183.

49. Qian M., Clark K. R. Ігрове навчання та навички 21 століття: огляд останніх досліджень.. Вип. 63. 2016. С. 50–58. DOI: 10.1016/j.chb.2016.05.023.

50. Ferreira S. M., Gouin-Vallerand C., Hotte R. Навчання, засноване на іграх: практичне дослідження розробки навчальної гри для дітей у країнах, що розвиваються. *8-ма міжнародна конференція з ігор та віртуальних світів для серйозних програм (VS-GAMES)*. EEE, 2016. С. 1–8.

51. Lamrani R., Abdelwahed E. H. Ігрове навчання та гейміфікація для вдосконалення навичок у ранньому віці. *Обчис. Sci. Інф. сист*. Т. 17. 2020. С. 339–356. DOI: 10.2298/CSIS190511043L.

52. Гюїн Е., Найхаут А., Ганеа П., Шевальє Ф. Розробка сюжетно-рольових ігор для навчання грамотності у дітей молодшого віку. *IEEE Trans. Vis. обчис. Графік.* 2020. Т. 27. С. 924–934. DOI: 10.1109/TVCG.2020.3030464.

53. Хва С. П. Педагогічні зміни у вивченні математики: використання можливостей цифрового ігрового навчання. *J. Навч. технол. Соц*. Т. 21. 2018. С. 259–276.

54. Ітен Н., Петько Д. Навчання за допомогою серйозних ігор: чи задоволення від гри є провісником успіху в навчанні? *Навч. технол*. Т. 47. 2016. С. 151–163. DOI: 10.1111/bjet.12226.

55. Бехнамнія Н., Камсін А., Ісмаїл М.А.Б. Ландшафт досліджень використання цифрових ігрових навчальних програм для виховання креативності серед дітей молодшого віку: огляд. *Подумайте. Навички Твор*. Вип. 37. 2020. DOI: 10.1016/j.tsc.2020.100666.

56. Hayati H. S., Myrnawati C., Asmawi M. Вплив традиційних ігор, навчальної мотивації та стилю навчання на загальну моторику дітей. *Міжн. J. Навч. рез*. Т. 5. 2017. С. 53–66.

57. Ронімус М., Куджала Дж., Толванен А., Лійтінен Х. Залучення дітей під час навчання читання за допомогою цифрових ігор: вплив часу, винагород і викликів. *Обчис. Навч*. Т. 71. 2014. С. 237–246. DOI: 10.1016/j.compedu.2013.10.008.

58. Кастільо-Куеста Л. Використання цифрових ігор для покращення граматики та лексики EFL у вищій освіті. *Міжн. Дж. Емерг. технол. вчитися*. Т. 15. 2020. С. 116–129. DOI: 10.3991/ijet.v15i20.16159.

59. Ю Дж., Денхем А. Р., Сірайт Е. Систематичний огляд навчання на основі ігор із доповненою реальністю в освіті STEM. *Навч. технол. рез. Dev*. Т. 70. 2022. С. 1169–1194. DOI: 10.1007/s11423-022-10122-y.

ДОДАТКИ

Додаток А

Вправа з коректурною таблицею "Розумні покупки" з використанням методу «Що можна робити...?»

Хід вправи: Вихователька починає заняття з розмови про розумне використання грошей, пояснюючи дітям важливість покупок лише необхідних речей.

Роздача коректурних таблиць: Дітям надають коректурні таблиці з зображеннями різних предметів. Приклади речей: їжа, одяг, іграшки, транспортні засоби, гаджети тощо.

Мета: вправа допомагає дітям навчитися робити усвідомлений вибір між необхідними та необов’язковими речами, розвиває фінансову грамотність та соціальну відповідальність.

Роздача коректурних таблиць: Дітям надають коректурні таблиці з зображеннями різних предметів.

Приклади речей: їжа, одяг, іграшки, транспортні засоби, гаджети тощо.

Завдання 1: Вихователька дає дітям перше завдання: закрити червоними фішками речі, без яких людина може обійтися.

Діти мають подумати, які предмети є другорядними або розважальними і не є необхідними для життя (наприклад, іграшки, солодощі, техніка тощо).

Завдання 2: Після виконання першого завдання, вихователька запитує, які речі залишилися на таблиці.

Діти повинні закрити ці речі зеленими фішками, оскільки вони є необхідними для життя (наприклад, їжа, одяг, житло).

Обговорення: Вихователька звертає увагу дітей на те, що деякі речі, закриті червоними фішками, можуть бути важливими для певних людей.

Приклади: машина для людини з інвалідністю, музичний інструмент для музиканта.

Завершення: Наприкінці вправи вихователька запитує дітей, що з перелічених речей не можна купити. Це можуть бути такі нематеріальні цінності, як дружба, любов, здоров’я.

Аналіз вправи:

1. Розвиток мислення: Діти навчаються аналізувати, робити висновки та використовувати власний досвід для вирішення життєвих ситуацій.

2. Формування навичок: Діти вдосконалюють навички класифікації предметів та комунікації, обговорюючи вибір з іншими дітьми та вихователькою.

3. Індивідуалізація: Діти вчаться поважати індивідуальні потреби інших людей, наприклад, розуміють, що певні предмети можуть бути життєво важливими для окремих категорій людей (людина з інвалідністю, фахівець у своїй галузі тощо).

Ця вправа допомагає формувати у дітей не тільки базові економічні знання, але й розвиває емпатію, розуміння того, що потреби у людей можуть відрізнятися.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ
Дошкільне виховання

Коректурна таблиця “Розумні покупки”

*За публікацією Оксани Кот і Надії Шевчик “Афлатун відкриває крамницю” в журналі **“Дошкільне виховання”, 2021, №9**.*

Коректурна таблиця "Розумні покупки"

Додаток Б

Вправа «Павутина» з використанням інтерактивного методу «Мікрофон»

Мета: учити дітей добирати мовленнєві засоби під час розповіді про себе, спілкуватися одне з одним; розвивати зв'язне мовлення, уважність, пам'ять.

Обладнання: клубок ниток.

Хід вправи: Діти сідають у кружок. Вихователь тримає у руці клубок ниток та пропонує кожному учаснику коротко розповісти про себе. Розпочинає вихователь. Після розповіді, тримаючи кінець нитки у руці, він передає клубок дитині, яка сидить навпроти. Після розповіді ця дитина передає клубок іншій, міцно тримаючи нитку. Так клубок передається з рук у руки, поки всі діти не візьмуть участь у вправі і не стануть частиною однієї павутини.

Можна ускладнити вправу, пропонуючи дітям розплутати павутину, а для цього кожен учасник повинен повернути клубок попередній дитині, називаючи її ім'я.

Аналіз вправи: Як ти себе почуваєш? А на початку гри ти хвилювався ? Чи важко тобі було запам'ятовувати інші розповіді? Чиї розповіді тобі сподобались?

Додаток В

Вправа «Доброго ранку!» з використанням інтерактивного методу «Дебати»

Мета: учити дітей добирати мовленнєві засоби під час привітання одне з· одним, прислухатися одне до одного.

Хід вправи : Діти сідають кружка. Вихователь пропонує кожній дитині сказати усім іншим «Доброго ранку!» та повідомити, який у неї настрій та чому. Якщо у дитини поганий настрій або є проблема, інші пропонують способи, як підняти настрій або розв'язати проблему.

Аналіз вправи: Чи подобається вам ділитися зі своїми друзями своїми почуттями, чому? Як ви гадаєте як ліпше вийти з важкої ситуації — поодинці чи разом? Кому ми з вами сьогодні допомогли?

Додаток Г

Вправа «Де чий дім?» з використанням інтерактивного методу

Мета: закріпити розуміння поняття «дім» навчати визначати домівки людей і різних тварин.

Хід вправи :вихователь розміщує в різних куточках кімнати зображення різних домівок і середовищ проживання — будинку, лісу, річки, сільського подвір'я тощо. Потім роздає дітям картинки із зображеннями людей і різних тварин, таких як риби, комахи, дикі й свійські тварини, птахи. Завдання дітей — знайти відповідну домівку для своєї тварини або людини.

Після того, як кожна дитина розмістить свою картинку, «мешканці» кожної домівки об'єднуються в групи. Група обирає свого лідера, який повинен порахувати всіх «мешканців» і записати кількість біля відповідного зображення домівки.

Після цього всі разом обговорюють, хто ще міг би жити в кожній з домівок, ділячись думками та ідеями.

Аналіз вправи: вправа розвиває соціалізацію та комунікативні навички: діти навчаються працювати в команді, об’єднуючись на основі спільної мети — знайти домівку для своєї тварини або людини. Лідери груп розвивають свої організаторські здібності, обчислюючи кількість «мешканців» своєї домівки та координуючи дії групи. У процесі обговорення різних домівок учасники розвивають навички комунікації, критичного мислення та співпраці з іншими. Формування екологічного мислення: Діти вчаться усвідомлювати, що кожна тварина та людина має своє середовище проживання, і це середовище відіграє важливу роль у житті. Вправа розвиває екологічне мислення, оскільки діти вчаться поважати природу і розуміти різноманіття екосистем. Розвиток пізнавальних навичок: Діти розвивають навички класифікації та впізнавання тварин, співвідносячи їх із відповідними середовищами проживання (ліс, річка, село тощо). Вправа сприяє запам'ятовуванню різних типів тварин і їх домівок,

що розширює знання про тваринний світ. Емоційний розвиток: У ході гри діти розвивають емоційний інтелект, навчаються сприймати себе та інших як частину колективу. Взаємодія з іншими в контексті гри допомагає дітям відчути відповідальність за свої дії, а також підтримувати позитивну атмосферу в групі. Інтерактивність та залучення: використання інтерактивного підходу (прикріплення зображень по кімнаті, активна участь дітей у пошуку домівок) робить гру захопливою та залучає дітей до процесу навчання. Така методика сприяє активному навчанню через дію, що особливо важливо для дітей дошкільного віку. Рефлексія: після виконання завдання діти разом обговорюють, хто ще міг би жити в тій чи іншій домівці, що сприяє глибшому розумінню теми і розвитку рефлексивного мислення. Діти навчаються висловлювати свої думки, слухати однолітків та аргументувати свої відповіді.

Додаток Д

Вправа «Краса навкруги» з використанням методу «Інтерв'ю»

Мета: навчати формулювати запитання розвивати логічне мислення, комунікативні здібності.

Хід вправи : на килимку вихователь розкладає картинки (їх удвічі менше, ніж дітей) із зображеннями різних тварин та комах. Під музику діти вільно рухаються, а коли музика зупиняється, вибирають собі по одній картинці і об'єднуються в пари з тими, кому картинок не вистачило. Відтак усі в парах розігрують інтерв'ю. Дитина без картинки ставить запитання, наприклад:

Хто ти?

Ти можеш назвати себе красивим?

Чим ти корисний?

Інша дитина висловлюється від імені зображеної на картинці істоти, наприклад: «Я — жук-сонечко. Я красивий, тому потрібний людині. А ще я корисний, тому що поїдаю багато шкідників».

Аналіз вправи: вправа розвиває комунікативні навички: кожна дитина має можливість висловитися, а також послухати інших, що розвиває навички спілкування, вміння ставити запитання та відповідати на них. Діти вчаться слухати співрозмовника, висловлювати свої думки та будувати діалог. Формулювання запитань: завдання полягає у тому, щоб дитина без картинки формулювала запитання, що розвиває уяву, мислення та вміння структурувати свої думки. Важливий акцент робиться на розвитку критичного мислення через постановку запитань.